

S'Esclop

Quadern cultural 49

3,50 €

Gener - Febrer 2010 / II època - any IX

Aniversari
II època
2002-2010

DAN	ANDERSSON
MARI CARME	ARNAU
BERNA	BLANCH
HÈCTOR	BOFILL
JOSEP ANTONI	CALVO
PAU	CASTANYER
GUILLEM	FRONTERA
TONI	GOST
ALBERT	HERRANZ
CÉDRIC	LE PENVEN
MARIA ROSA	LLABRÉS
FRANCESC	LLADÓ
LUÍS	MAICAS
JOSEP	PIZÀ
JOAN	POMAR
BARTOMEU	RIBES
LLUÍS	SERVERA
MATIES	TUGORES
PAU	VADELL
JAUME	VICENS
MARIÀ	VILLANGÓMEZ

&

BENET	BOHIGAS
	CRESPI I ALEMANY
TOMEU	ESTELRICH
FRANCESC	FLORIT NIN
CARLOS	GIMÉNEZ
	JOAN
JOAN	LACOMBA
IÑAKI	MACIÀ
PEP	ORFILA
MIKEL	RUBIRALTA
TÓFOL	SASTRE
MIQUEL J.	SERVERA
MAGDALENA	VIDAL

Joan Lacomba

JOAN LACOMBA (Palma, 1934) és llicenciat en Belles Arts per l'Escola Superior Sant Jordi de Barcelona (1962); ha exercit com a catedràtic d'Educació Plàstica i Visual a Instituts de Ensenyança Mitjana (1962-1996); pintor, dibuixant i gravador, escultor i autor de instal·lacions plàstiques urbanes. Director i autor de muntatges teatrals, d'escenografies pròpies, vestuaris i estudis de llums (des de 1981). Entre 1952 i 1957, va treballar en disseny industrial i publicitari i en delineacions projectistes d'arquitectura (1957-1962). Ha muntat exposicions a Alacant, Astúries, Àvila, Barcelona, León, Madrid, Mallorca, Menorca, Múrcia i San Francisco de Califòrnia. Els anys 2005 i 2006, va participar a la Feria *De Arte* de Madrid. Tenen obra seva el Museu de l'Eròtica de Barcelona (pintura), el Museu d'Art de Managua (dibuix), la Diputació de Barcelona (pintura), a les bodegues Ferrer de Binissalem (instal·lació) i les de Ca'n Ribes de Consell (escultura), Parc de Selva (escultura), l'Ajuntament de Calvià (pintura), el Museu de Sa Pobla (escultura), Sant Llorenç des Cardassar (escultura) i en col·leccions privades d'Àvila, Barcelona, Madrid i Mallorca.

Editor: S'Esclop
Associació cultural

Director:
Joan Fullana i Juan

Consell de Redacció:
Josep Pizà i Vidal
Gaspar Servera
Miquel J. Servera
Magdalena Vidal

Administració:
S'Esclop
Apartat de correus 5222
07011 Palma (Mallorca)
Telefons:
971 - 439209
971 - 693933
Fax: 971 - 734012
sesclop@hotmail.com
sesclopquadern@hotmail.com

Publicitat:
639 - 954223

Coberta:
Iñaki Macià

Disseny:
Joan Fullana

Tractament d'imatges:
Iñaki Macià

Impressió:
Loracar SL

Dipòsit legal:
PM - 2551-2003
ISSN 1697-7300

S'Esclop

Aniversari
II època
2002-2010

Índex

DAN	ANDERSSON	28
MARI CARME	ARNAU	6
BERNA	BLANCH	25
HÈCTOR	BOFILL	13
JOSEP ANTONI	CALVO I FEMENIES	16 i 17
PAU	CASTANYER FE	14
GUILLEM	FRONTERA	4
TONI	GOST	29
ALBERT	HERRANZ HAMMER	28
CÉDRIC	LE PENVEN	31
MARIA ROSA	LLABRÉS RIPOLL	36 i 37
FRANCESC	LLADÓ I ROTGER	20 i 21
LUÍS	MAICAS	5
JOSEP	PIZÀ I VIDAL	33 - 35
JOAN	POMAR MIR	18 i 19
BARTOMEU	RIBES GUASCH	24
LLUÍS	SERVERA SITJAR	38
MATIES	TUGORES I GARAU	31
PAU	VADELL I VALLBONA	9
JAUME	VICENS I ESCANDELL	26 i 27
MARIÀ	VILLANGÓMEZ	21 - 23

Il·lustracions

BENET	BOHIGAS	6 i 38
	CRESPI I ALEMANY	12 i 13
TOMEU	ESTELRICH	39
FRANCESC	FLORIT NIN	30
CARLOS	GIMÉNEZ	10
	JOAN	12, 13, 16 i 20
JOAN	LACOMBA	2
IÑAKI	MACIÀ	1
PEP	ORFILA	18
MIKEL	RUBIRALTA UZKIANO	14
TÒFOL	SASTRE	29
MIQUEL J.	SERVERA	40
MAGDALENA	VIDAL AMENGUAL	5

S'Esclop, Quadern cultural no retribueix cap de les col·laboracions; la redacció no tornarà els originals no sol·licitats ni sostindrà correspondència sobre els mateixos; la revista no comparteix necessàriament les opinions signades dels seus col·laboradors.

S'Esclop, Associació cultural no gaudeix del suport econòmic de cap institució municipal ni rep ajudes de cap organisme autonòmic.

El riu i el viatge *

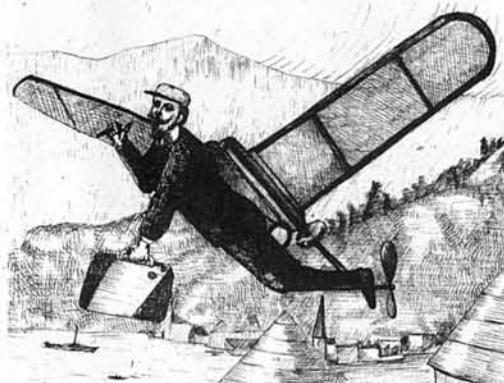
En llegir aquests escrits de Lluís Maicas amb vista a afegir-hi unes paraules de presentació, vaig pensar que m'hi ajudaria fer una relació dels temes que, de front o de passada, interessin l'autor i n'estimulen l'escriptura. No és menester dir que, abans d'arribar a les trenta pàgines, ja havia abandonat aquest meu propòsit: aquella relació que m'havia de fer de guia ja incloïa prop d'un centenar de qüestions i ja no hi havia qui s'hi pogués guiar. A la cascada de temes als quals la mirada oberta, de curiositats i d'interessos incomputables, de Lluís Maicas presta atenció, cal afegir-hi la seva complexitat, la seva heterogeneïtat ecumènica i, també -o sobretot- el punt de vista i el registre amb què l'escriptor alimenta el seu *Quadern*. He de confessar que vaig deixar abandonat no sé ben bé on el prologuista i em vaig lliurar, en la meua simple condició de lector, a la prosa del nostre escriptor, als corrents que hi predominen avui i s'encalmen l'endemà, i donen lloc així a remolins com revoltes de l'esperit, a ràpids imprevistos com l'estat del nostre ànim, a guals saturats de poesia i quietud, d'assossec fecund. Així, una vegada mes -som lector d'aquests quaderns des de la primera línia- se'm va confirmar que el tema d'aquests papers és l'escriptura, aquest art que només saben manejar els escriptors -que no són tots els que escriuen.

Fa un temps, vaig ser convidat a presentar a Inca el volum anterior dels *Quaderns*, i en aquella ocasió vaig recordar que Gustave Flaubert, en carta a la seva estima-

QUADERN DE VIATGE

4

Lluís Maicas

PERIFÈRICS
Debat

“L'autor hi crea bellesa tan sols escrivint allò que veu i que sent”

da Louise Colet, deixa transparentar un cert sentiment d'enveja pel seu admirat Montaigne, perquè aquest sap crear bellesa tan sols escrivint allò que veu i que sent. L'enginyeria literària en què es mantenen les grans obres de Flaubert ajudarien a explicar el seu sentiment respecte de Montaigne, perquè aquest creava amb una facilitat aparent, com si la literatura fos per a ell el curs natural d'un riu, que flueix amb tota naturalitat. Val a dir que, en els textos que Flaubert escrivia sense pretensió literària explícita, hi podem observar les mateixes qualitats essencials que ell envejava en Montaigne. (Veig que, una vegada més, ara com en la presentació a Inca, m'he deixat endur per una imatge fluvial, el riu entès com un corrent que convida al viatge i el fa possible. També he tornat a recordar el principi de *L'educació sentimental*, la novel·la de Flaubert que arranca amb el viatge fluvial des dels molls Saint-Bernard, de París. La prosa de Lluís Maicas en aquests *Quaderns* em remet inevitablement a la imatge del riu i del viatge.)

Deixant de banda l'enveja, que és un dels set pecats capitals, sí que entenem l'autor de *Madame Bovary*, a qui

costava tant treballar la seva literatura. Els *Quaderns* de Lluís Maicas també ens poden generar sentiments de la mateixa naturalesa. L'autor hi crea bellesa tan sols escrivint allò que veu i que sent.

Lluís Maicas és, a hores d'ara, un dels escriptors més fèrtils de la nostra literatura, i servidor crec que, si no fos per aquesta seva vocació marginal -o perifèrica-, seria un habitual en el refectori dels reconeixements públics -estatus al qual no aspira, ben segur. (Vull insistir; ni que sigui entre parèntesis, en la seva particular vocació furtiva, que explica el fet que la seva obra sigui en bona part quasi clandestina, en tot cas mala de trobar: i no perquè senti cap animadversió especial pel llibre com a objecte -al contrari, les seves edicions són petites o grans meravelles-, sinó perquè el seu temps és reclamat amb autoritat per la literatura i és refractari a la vida literària.)

Guillem Frontera

* Fragment del pròleg a *Quadern de viatge IV*

Tres coincidències en el temps escrit que pertanyen a l'àmbit de l'especulació estrètua, usat aquest vocable estrany en les seves dues accepcions vigents, tal vegada més en la direcció que fa referència a l'antic dret català, perquè introdueix en el discurs literari una figura d'invasió territorial i de perjudici que afecta, de forma subterrània, els límits convencionals de la propietat. Primera. En l'últim lliurament del suplement *El Cultural*, els poetes Antonio Colinas i Antonio Gamoneda s'entrevisten mútuament, tot i que és el primer que, amb motiu de la concessió del premi Cervantes al segon, marca el ritme temàtic de l'entrevista, de la qual he d'extreure una opinió de Gamoneda, l'entrevistat principal: "*La poesia no es un género literario; que no es incluso literatura; que es una emanación existencial y que, por eso mismo, puede darse en todos los géneros*". Segona. En el llibre de poemes *De les llacunes ermes*, de Carles M. Sanuy, hi ha un epíleg d'Antoni Clapés en el qual aquest sentència: "*La poesia no pertany al terreny de la literatura*". Tercera. I encara en una referència sobre aquest llibre de Sanuy, en el *Suplement de Cultura* del diari *Avui*, Carles Hac Mor rebla el clau de les definicions amb una aportació que resumeix el conflicte: "*La poesia no és pas literatura*". La simultaneïtat d'identiques conjectures retòriques rarament obeeix a la casualitat, ans a una connexió sideral d'intel·ligències.

És cert que les fronteres entre els gèneres tradicionals establerts, i generalment acceptats, són cada cop més subtils, més tènues, més difuses, sovint, i en casos singulars, inexistents. No només entre els gèneres literaris textuals, aquells que usen la paraula per construir les obres, sinó que també abasten els llenguatges que s'han apoderat d'altres instruments i recursos expressius, especialment visuals, però sense excloure els que atenyen el so en un sentit ampli i no pas complementari, o només musical. Així, les divisions entre escriptures, entre llenguatges, entre l'utilatge de comunicació, són cada vegada més fictícies i més habituals les contaminacions, els contagis, les influències, els préstecs, fins i tot les apropiacions. Els processos de destrucció dels murs divisoris entre estils i categories, entre classificacions formals, entre gèneres, atenent l'estructura usada per construir la composició, començà fa no menys de cent anys i ha seguit un curs d'intercanvi enriquidor entre disciplines diverses. Això no obstant, condemnar la poesia a suportar responsabilitats que ultrapassen el fet literari sembla una exigència poc raonable, àdhuc desmesurada, atès el fet que els poetes pertanyen a l'espècie humana i, fins i tot, alguns d'ells pateixen deficiències estructurals que els fan pèssims conductors de les emissions de l'existència. El pes de la transcendència, intel·lectual o moral, ha de ser càrrega d'una feixuguesa insuportable per a les dèbils espatlles dels poetes.

Lluís Maicas

Abril 2007, de Quadern de viatge IV

Publicat per Baltar, Perifèrics, Palma 2009

Xiprers i muntanya, Magdalena Vidal, (Detà, stre. 2005)

En el principi

Hi ha una veu més antiga que les paraules
esclatant als ulls, vessant aquest desig
al tacte de la pell, un riu de l'univers
recorrent les venes, creixent dins el cos.
Font de vida que germina
en l'instant de l'abraçada o del somriure.
No sé de quin gest es va fer la dolçor,
però tots aprenem, un moment o un altre
que la tendresa no deixa de trucar al cor.
L'horitzó alça les ales amb línies de llum,
et crida i pinta espurnes de diamants en l'aigua.
Camines sota cels d'esperança.
La tendresa obri a tots els temps
l'itinerari únic i el principi.

Plecs d'ombra

Fils de llums blancs i negres a l'alba.
L'obscuritat que em crema les pestanyes
és feta de llargues nits, de galops
de sang que s'aturen i de solitud
banyada de sal per les derrotes.
La mar no és una extensió buida, només
dintre meu s'obrin abismes.
Ara, l'oblit s'apila amb els colors
del capvespre i ens deixa un regust
com un vent de nostàlgies.
Aprenc a conjugar les distàncies,
les errades, les alegries, els brins de llum...
Però, de sobte, sent que sóc un futur
imprecís en el decurs del temps,
una rodamón fent cercles
en els camins abandonats per la mirada.
L'obscuritat que em crema les pestanyes
és feta d'esclatxos, tristesa i oblits.

Reflecteixen espills

A la casa sura una intensa olor de pluja
que em condueix per un riu de preguntes.
Quina ombra hi ha en les paraules que s'escapa als fets?
Quina veu ens ha de preservar de la solitud,
de les barbàries dels dies, del túnel fosc?...
Parpellege a intervals irregulars,
m'assalten sentiments de pèrdua.
Quants itineraris trobem a l'horitzó?

No sé ben bé de què va la vida
i m'endins en la tèbia foscor de l'alba.
Desarmada, dibuixa núvols sobre el cement,
trace la invitació dolça d'una rialla
amb el gest petit i torbat de les mans.
Respire el soroll de l'aire, la carícia de les fulles,
els mots que parlen d'un invencible coratge
i l'eco del pensament per retrobar el camí.

No sé ben bé de què va la vida
i el temps es torna únic i irreemplaçable.

Mari Carme Arnau

Poemes d'*Itinerari de tendresa*
«Premi Xàtiva de Poesia», que
engany publicará Bromera

Escar 1, fotografia
Benet Bohigas

Calendari de l'Obra Cultural Balear 2010

Textos: Miquel Bauçà / Il·lustracions: Alex Fito

OBRA CULTURAL BALEAR
LLENGUACULTURAPAÍS

OCB.CAT

Joan & Pedro

ES TALLER

**CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
POSTA A PUNT DE MOTOR
EQUILIBRATS I PNEMÀUTICS
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASSAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA**

Telèfon i fax 971 75 53 65
C/ General Riera, núm. 28, baixos
07003 Palma
Servei de carretera 24 hores
telèfon 971 47 15 38
www.comercialmallorca.com

I renta-cotxes

Al vostre servei sempre!

- Neteja personalitzada i completa
- Sistema ecològic i antiretxades

Ens trobareu a
AUTORENTAT

Joan & Pedro

Carrer Bartomeu Pou, núm. 50 - 07003 Palma
telèfon 971 - 75 53 65

SAGITARI

Llibreria especialitzada
en poesia

www.llibreriasagitari.com

*Entri a la nostra web i conegui els
serveis que posam a l'abast dels
interessats en Poesia i Literatura*

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 73 06 08
- Informació i comandes per fax:
971 28 33 88
- Informació i comandes per correu electrònic

xabraham@teleline.es

Servei de venda amb lliurement
contra reemborsament

Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat

***Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca***

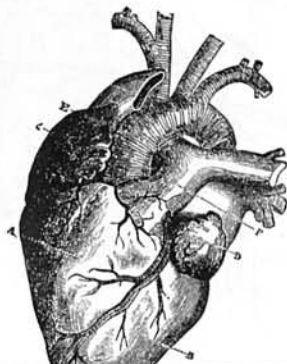
Pàrquing a 50 metres

Temple es divideix en *Les natures de l'exili*, *Camí d'ossos*, *Matança del desig* i *Cadàvers* i es tanca amb un *Intent d'epileg a Temple*, que signa Jaume C. Pons Alorda.

Pau Vadell i Vallbona
Temple

XXII PREMI MIQUEL ÀNGEL RIERA DE POESIA

La rosa encofrada edicions **S** del salobre

PAU VADELL I VALLBONA va néixer a Calonge, Mallorca, (1984); és llicenciat en Història per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), i ha cursat un màster d'Estudis Catalans. Ha publicat *Quan salives* (Moll, Palma, 2005), *El cos que habitam* (edició d'autor, València, 2006), *Ciutat de llet* (Cossetània, Valls, 2007), *Sadoll de seny* (El Tall, Palma, 2008), *AKBAR* (Documenta Balear, Palma, 2009), *Convit al silenci* (Viena, Barcelona, 2009). És membre co-fundador del Col·lectiu «Pèl capell» i fou co-editor de *Pedra Foguera. Antologia de poesia jove dels Països Catalans*, editada per Documenta Balear (Palma, 2008). És col·laborador habitual, -a més de en altres revistes-, a *Dies i coses* i *S'Esclop*.

Ens arrecera la brevetat
d'una conversa muda.

Algú crida i algú calla.

Dins la clastra s'escolten
els bramuls folls
i l'aigua, lenta,
caient per la pedra seglada.

De la part titulada *Les natures de l'exili*

La mar penetra l'engruna
que ens creu cos desfent-se
enmig d'aquest avenc de set.
Trossos de butza de conill
repelen als indefensos.

De la part titulada *Cadàvers*

Vénc cap a tu en la insepultura.
Sé, de bon de veres, que morir
és morir al teu costat.
Sóc capaç de baldar les hores
creixent arrels en espiral, amunt.
Puc arrissar els sentits
i enllotar-los, fitant
la mirada a la terra

Extirpar-te la mort

Construïres el mur de la carn.
Contempires el teu cadàver
fent petites amputacions
i retrobant,
en el furor d'estudiar-les,
la vida.
Cregueres poder contemplar la teva mort.

De la part titulada *Camí d'ossos*

Carn

Contingueres les paraules
per no semblar la copa trencada
ni un uxol cruixit per força
en aquell cervell xorc.
Prengueres alè i començares de nou
a patir paciència. La nit,
un infinit afany de tremolar,
al final,
quan tot
ens cremi els rostres per sempre,
als retrats del cementiri,
hi veuran quelcom, felicitat continguda.

De la part titulada *Matança del desig*

Carlos Giménez: Esbós de vinyeta. (Per cortesia de Joan Miquel Morey)

Vinyetes de *Malos tiempos* 36-39

CARLOS GIMÉNEZ (Madrid, 1941)

Bibliografía

Gringo (1963).
Delta 99 (1968).
Dani Futuro (1969).
Hom (1974).
España Una, Grande y Libre (1976), amb guions d'Ivã i Carlos Giménez.
Paracuellos (1976), 6 àlbums.
Barrio (1977), 4 àlbums.
La saga de los Menéndez (1978).
Koolau el leproso (1978).
Érase una vez en el futuro (1980).
Romances de andar por casa (1983-85).
Bandolero (1987).

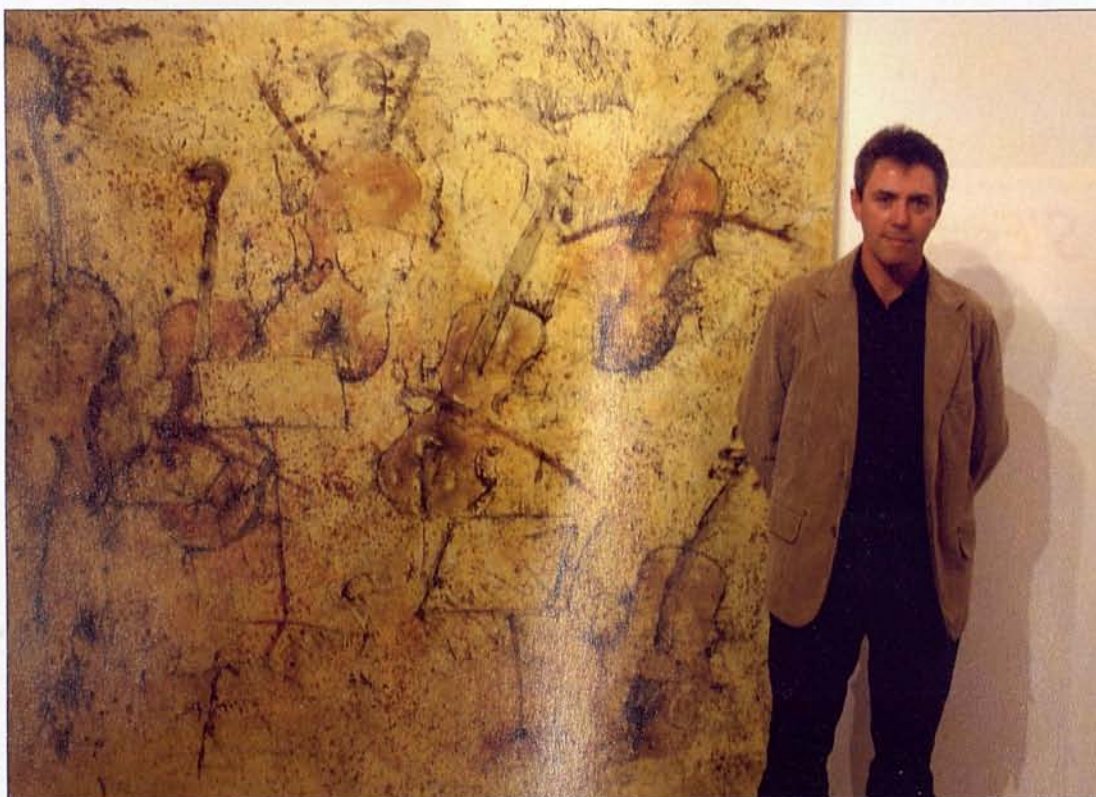
Una infancia eterna (1991). Amb guió de Godard.
Sabor a menta y otras historias (1994), recopilació de nou històries, dibuixades entre 1970 i 1992.
Jonás, la isla que nunca existió (1992-2003).
El capitán Alatraste (2005); Carlos Giménez, com a guionista, i Joan Mundet, dibuixant.
Los Profesionales, 5 àlbums.
Malos tiempos 36-39 (2007-2008). 4 àlbums.

S/T, Crespi i Alemany (escultura en ferro, exposició a Can Fondo d'Alcúdia, novembre 2009) foto: Joan

Guillem Crespi i Alemany (Museu Can Planes de Sa Pobla, octubre 2009) fotografia: Joan

L'edat de les muses

Guillem Crespí proposa un gest d'avantguarda: referir-se amb les seves escultures i els seus quadres a la música com a objecte. Transita, doncs, per un camí sens dubte agosarat com el de crear un

llenguatge plàstic basat en l'al·lusió a una altra disciplina. Com a primera impressió, la seva obra em va traslladar cap a la contemporaneïtat musical, en el sentit de plantejar composicions que atorguessin a l'instrument l'espai central: un continent que esdevé contingut, una existència que es transforma en essència. Així ho explorà, per exemple, John Cage amb la idea de restar en silenci davant del piano (quatre minuts, trenta tres segons). I, tal vegada no exagero, si em semblen més poderoses i més reeixides les indagacions de Guillem Crespí des del retrat d'un clarinet o des de les seves escultures sobre un contrabaix que alguns exercicis pirotècnics de la música d'avantguarda

L'artista crea un perfecte equilibri entre la rotunditat de les formes que evoca i una lleugeresa gairebé onírica, propietat sens dubte impulsada pel domini del traç i de la taca, la sàvia combinació entre una aposta figurativa amb espais que llisquen l'abstracció. Crespí ens atrau cap a un imaginari en què els avatars es tradueixen en formes de cultura, potser immersit en aquesta tendència que reconeix com una societat avançada només pot prosperar si col·loca el discurs estètic al centre de les seves previsions.

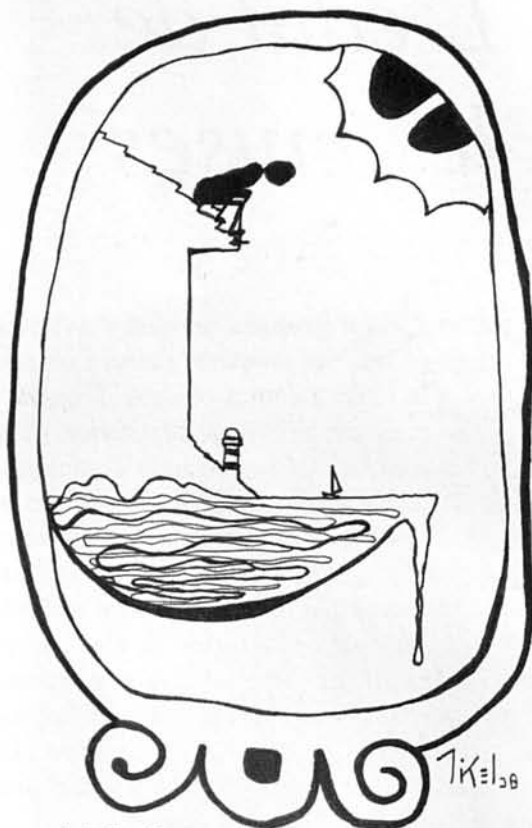
La sensibilitat artística esdevé subjecte i objecte, la capa més elevada i més densa dels anhels humans, la infraestructura emocional d'una comunitat i dels seus codis. Per això, en una època en la qual planen tota mena d'incerteses sobre l'activitat social, en què l'economia o la política cauen en la fractura i es troben desposseïdes de la seva capacitat d'aglutinar formes d'organització col·lectiva, tal vegada sigui el moment d'obrir pas a aquestes epifanies que Guillem Crespí embasta com a preludi de l'edat de les muses en què l'espectador gaudeixi, reflexioni i tanqui les ferides de les violències que l'assetgen.

En cada obra de les que es presenten, sigui en l'ampul·lositat del dibuix, sigui en l'estilització de la forja escultòrica, convergeixen les funcions de confort estètic, de revelació i de transformació que hom desitjaria cercar en tota aproximació artística. Sens dubte ens trobem davant una aposta ambiciosa que ens proporciona nous llenguatges per a nous temps.

Hèctor Bofill

Altafulla, octubre de 2009

Akbal

¿O les teulades del cel
o qui em mou els oceans?
Tenim el vent que espitja l'espessor
dins la remor del voler,
el blau adormit
que ens bramarà la tormenta.

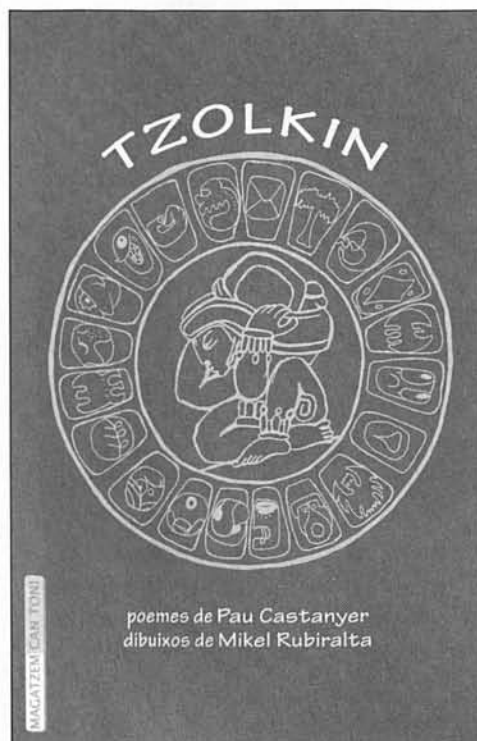
Venus persisteix,
el reflex de la profunditat
no trigarà a ser tota la nit
o tota la llum.

Oc:

Els guardians de les pedres

¿Com és el pes sincer
d'una ànima sobre una altra?

Set esdeveniments he d'explotar
i sóc el record groguenc de les fulles
i sóc pensar plàcid sóc
sóc hi ha una energia
sóc el viatge permanent
(la gota mil·lenària,
l'estalactita que creix)
sóc el qualsevol lloc que sóc
i la qualsevol connexió que hi veig,
el desig de la fruita madura
o les llengües que llepen l'eternitat.

Pau Castanyer & Mikel Rubiralta

Ambdós autors, juntament amb el músic
Jaume Reus, presentaren *Tzolkin* a Can
Alcover de Palma (novembre 2009). Publicat
dins la col·lecció «Magatzem Can Toni» per

EDICIONS
DOCUMENTA BALEAR

IV festival internacional de Música Antiga de Caimari

Concerts 2009

- I** Claustre de Pollença
24 d'octubre a les 20.00 hores
LA DIVINA ARMONIA (Lorenzo Ghielmi,
Stefano Barneschi i Jean de Winne)
- II** Església Vella de Caimari
28 de novembre a les 20.00 hores
Grup Ars Musicae (Orquestra Barroca)
- III** Concert d'Orgue a l'Església de Sant Francesc de Palma
5 de desembre a les 20.00 hores
Maurizio Croci
- IV** Teatre Principal de Palma
13 de desembre a les 19.00 hores
Jordi Savall i Ferran Savall "Cançons & Folies"
- V** Concert d'Orgue a l'Església de Sant Francesc de Palma
9 de gener a les 20.00 hores
Tomeu Seguí Campins i Joan San Martín Guerrero

Del 1 al 4 de desembre Masterclas d'orgue a càrrec de Maurizio Croci i José Luís González Uriol
Música de Tecla del Renaixement italià i espanyol.

Els amants de la música antiga han gaudit del programa 2009-2010 del *IV Festival Internacional de Música Antiga de Caimari* (Mallorca), organitzat per l'associació «Amics de la Cultura», sota la direcció artística de **Bartomeu Seguí Campins**

*Encara no sou subscriptor de S'Esclop?
Què esperau a ser-ho? Fer-se'n subscriptor,
és el millor recolzament a la nostra revista!*

Lokus: una comèdia de la vida

El menorquí Ponç Pons ens proposa una comèdia per explorar el món dels sentiments de la soledat, l'amor, la depressió, l'amistat, el sexe... Tota una declaració de principis fa el primer personatge que surt a escena, Miquel, quan diu: "...però jo em sent perdut en aquest gran teatre del món. Destrossam el paisatge, embrutam el mar, contaminam l'aire... Anam cap a la fi del món".

Ponç Pons és conegut com a poeta i narrador. Això no obstant, jo diria que es mou millor en el terreny de la poesia que en el de la narrativa, recordem títols com *Al Marge* (1983), *Lira de bova* (1987), *Desert encès* (1989), *On s'acaba el sender* (1995, premi Ciutat de Palma 1994), *Estigma* (1995, premi Jocs Florals de Barcelona 1994), *El salobre* (1997, premi Carles Riba 1996), etcètera. De tota manera, cal advertir que ha conreat amb mestria la narrativa i, com ha demostrat amb *Lokus*, també el gènere teatral. A banda d'això, és un bon traductor de poesia francesa, italiana i portuguesa.

JOSEP ANTONI CALVO I FEMENIES, foto: Joan (abril 2008)

*Ponç Pons ens proposa una comèdia
per explorar el món dels sentiments de la
soledat, l'amor, la depressió, l'amistat, el sexe...*

L'obra és ambientada en un hospital psiquiàtric i protagonitzada per dos personatges, Miquel i Blai, turmentats per un passat dolorós que arrossegueu irremissiblement. Seran, bàsicament, aquests dos personatges, que ens acompanyaran al llarg d'aquest *divertimento* que ens proposa Ponç Pons, tot i que també gaudirem de les intervencions del doctor, la infermera, Mariana, i l'esposa de Miquel. I parl de *divertimento* perquè és evident que el títol "Lokus" dona una pista més o manco clara sobre les intencions de l'autor. *Lokus*, escrit amb una ortografia poc ortodoxa que ens recorda, no cal dir-ho, la pronúncia popular menorquina d'aquest castellanisme, és una caixa de sorpreses, capaç de passar de temes, diguem-me més quotidians, a d'altres, potser, més elevats i més profunds.

Des de la primera escena és possible que quedem completament enganxats a l'univers que ens proposa l'obra, ja que el tema del sexe, de manera directa, és tractat pels personatges amb humor: "Blai: -I tenia una criada negra obsessionada per fer-ho dalt la teula-

da. No et dic res. A l'hivern, a la intempèrie, amb el cul a l'aire...". La preocupació pel pas del temps es fa palesa, de tant en tant, en boca dels personatges. En unes paraules de Miquel dirigint-se al públic, en un intent de cercar la complicitat d'aquest i fer-lo també participar del moment, diu: "És fotut tornar vell. El cos es deteriora, els dies són iguals, monòtons, repetits...". *Lokus* deixa caure una crítica ferotge contra la repressió de la religió. També en boca de Miquel podem sentir aquestes reflexions: "Em van fer tanta por amb allò de l'infern i el Judici Final que em van espanyar la infància i amargar l'adolescència".

Els personatges, bojos, però entranyables, carregats d'ironia, no ens deixen indiferents cada pic que deixen a lloure alguns dels seus pensaments sobre la vida, el sexe o les relacions humanes. Amb un llenguatge viu i eficaç s'endinsa i analitza alguns racons de l'ànima humana, amb humor, però sense perdre el capteniment. *Lokus* és un homenatge a Shakespeare, Txékhov, Beckett... i molts altres personatges.

LOKUS

Ponç Pons

la vida, proposen: "Blai: -No ho digui a ningú. Fugim a una illa! Infermera: -A una illa? Blai: - A una illa plena de dones mig despullades, amb en Gauguin i en Jacques Brel!". A la sisena escena, els personatges Miquel i Blai s'han escapat de l'hospital psiquiàtric i viuen uns moments d'il·lusió mentre passen per Barcelona. Seran, però, uns instants fugaços, fins que la policia els fa tornar a la "realitat", per dir-ho de qualque manera.

A continuació, els nostres personatges (arribarà un moment que ens els farem nostres, els estimarem) continuaran amb les seves curolles fins que apareix l'esposa de Miquel. En un diàleg breu, però intens, es planteja un problema conjugal. Són uns moments on no sabem si realment Miquel és conscient, segons se'n deixa entendre, del mal que ha arribat a fer a la seva dona. Aquesta, farta del comportament del seu home, li presenta els papers del divorci i li fa saber que el vol perdre de vista com abans millor.

Al llarg de l'obra sentirem algunes referències al pas del temps i la vida, però és a la darrera escena on se'n dona, per ventura, el missatge més clar, quan el doctor, dirigint-se a Miquel, diu: "Si vols un consell, procura sortir d'aquí i aprofita, viu, disfruta. Jo no ho sé fer, però veig que la vida és massa curta i l'eternitat massa llarga". Un consell que Miquel es farà ben seu.

Els personatges, bojós, però entranyables, carregats d'ironia, no ens deixen indiferents cada pic que deixen a lloure alguns dels seus pensaments...

L'intent de suïcidi de Miquel, en una escena curta, afegeix una certa tensió dramàtica que contrasta amb l'humor, de vegades una mica àcid, d'escenes anteriors. De tota manera, la nota cínica la hi posa el doctor, quan sembla que només li preocupa la sang: "Doctor: -Haurem de tirar aquest matalàs".

I les escenes se succeeixen amb el fil musical de Jacques Brel. A la cinquena, apareix la idea d'escapada cap a un paradís que tanmateix no existeix; els personatges Blai i Miquel, en un diàleg delirant, però ahora deliciós, entranyable, simplement per gaudir de

Seria una delícia veure aquesta obra representada. Esper que qualque companyia s'animarà, ben aviat, a donar vida als personatges de *Lokus*, uns personatges que ens faran pensar en certes coses, però que també, sens dubte, ens faran riure mentre en compartim els problemes, les curolles i els deliris.

Josep Antoni Calvo i Femenies

Lokus, publ. per El Gall Editor, Pollença 2009
dins la col·lecció Llibres del món i de la bolla

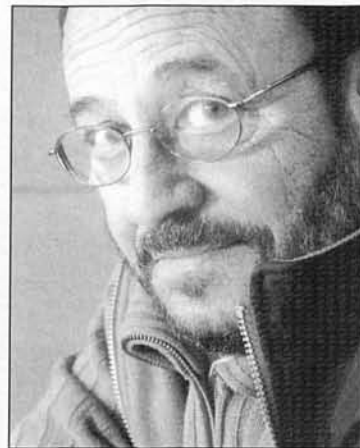
Com l'aigua, com sempre

El Gall Editor acaba de treure al carrer, amb el número 29 de la seva col·lecció de poesia «Trucs i baldufes», el llibre de Gabriel Florit, *Com l'aigua*.

Abans d'entrar, però, de ple al bessó d'aquesta aportació que m'agradaria fer sobre els poemes que configuren aquesta nova criatura, hauríem de recordar que, anteriorment, hi publicà *Somada* (2003) i *El salt de l'àngel* (2007). A més d'aquests tres poemaris s'han d'esmentar: *Carussa* (1980), *Amb els ulls fets* (1990), *Pols de corc*. *En clau de sistole* (1992), *Diàstole i quatre poemes d'amor* (1994), *Ferro de baula* (1997), *Cal calma* (1998), *Segar arran* (1999), *El color de les coses* (2000), *Restoble* (2001) i *A sobrevent* (2005). L'obra poètica de Florit, sense parlar ara de la seva qualitat, a primer cop d'ull, podem veure que és abundant. Al mateix temps, hem de fer referència als llibres en prosa publicats, perquè formen part del tot. A més de poeta, hi ha, sens dubte, un excel·lent narrador d'històries. Aquests són els títols: *Prims de barra*, recull de contes (1983), *Històries de Son Sarigot* (1991), *Albellons de la memòria* (1998) i també amb El Gall Editor (es nota que hi una bona sintonia entre l'escriptor i l'editor) dins la col·lecció *El Cabàs* han aparegut *Pa llescat* (2001), el recull de contes *Mai en dejú* (2004), *Terra Prima* (2005) i *El gep dels altres* (2008).

Un capítol a tenir en compte, prou important, és la seva continuada col·laboració amb la premsa forana i molt especialment els seus dos articles setmanals al «Diari de Balears», on sempre hi trobam l'home que es fa ressò de les notícies però amb un ull obert a la memòria, al passat, a les dites, rememorant històries pròpies viscudes o escoltades per entrellaçar-les amb l'actualitat, on hi té posat l'altre ull, per contar-nos les malifetes dels governants de torn, les injustícies, les mancances d'una societat cada dia més despersonalitzada -amb l'abundància dels anys anteriors- com un cronista que ens narra el passat, ens desxifra el que està succeint avui mateix, o ens alerta d'uns camins que no convé agafar. A vegades utilitza la ironia, el sarcasme, i et fa somriure, encara que també et deixa un sabor agredolç perquè darrere un fet potser banal i divertit, a l'altra cara de la moneda hi trobam el de l'egoisme, la prepotència o l'abús als més dèbils. És d'agrar el llenguatge del «Pla d'Enmig» que utilitza Florit, perquè no es faci malbé, per deixar-ne constància escrita, perquè sineuers, campaners o gent diversa que escriu i parla la nostra llengua, mantengui la flama encesa, ja que després de quaranta anys de dictadura, ni la democràcia ni l'autonomia no han acabat d'arreglar-ho i encara massa gent es gira molt sovint.

Si llegim els mots introductoris de la solapa interior de la portada ens adonam que: *Nasqué a Sineu l'11 de setembre de 1944, dia de sant Damàs, papa de Roma del segle IV i poeta per més senyes. Predestinació, per ventura. Insisteix, si li demanen, que mai no s'ha proposat*

Fotografia: Pep Orfila (2005)

GABRIEL FLORIT I FERRER

un poemari, un sol poema, que és la poesia la que el cerca a ell i qualche pic el troba. COM L'AIGUA és el seu llibre de poemes número dotze. Tombada ja la seixantena, se sent més transparent i més ben acomodat dins el seu jaç, el cau vital. Com l'aigua.

El tret més característic, per tant, de l'obra de Gabriel Florit és com deia ell mateix (i coincidint plenament) la transparència. El seu discurs poètic també. Per això, la tria de l'epígraf de més amunt. Florit és *com l'aigua, com sempre*. O sempre com l'aigua -tant se val- perquè no concep altra manera d'escriure i de viure. És franc, planer, honrat. I és, com l'aigua, cristal·lí, que lleva la set i apaga els focs. (A cops, també els encén, qual el tassó ja vessa) Que fins i tot, és capaç d'engronsar -de valent-vaixells amb tempestes ferestes o de besar, amb les seves suaus ones, les penyes i els arenals. Els seus versos són així, clars i es fiquen ben endins, ja sia quan són tendres i plens de bellesa, o quan expressen rebuig per uns fets que no comparteix, bel·ligerants, talment tambors de guerra, i amb el coratge de qui vol posar seny quan en manca.

El llibre està compost de trenta-sis poemes i d'un apartat final que l'autor titula *BROSSIANES*, potser, que inclou quasi una dotzena de pàgines de poesia visual, de les que destacaria especialment *Materialística*, ja que jugant amb els símbols de l'euro i del dòlar, a part de dibuixar el materialisme dels doblers, dóna la sensació, si vas passant la vista d'un cap a l'altre, com si tengués moviment, talment una cortina que es belluga per l'oratge de l'embat.

Entrant ja ben de ple als poemes d'aquest darrer llibre voldria començar amb unes pinzellades. Mostrar-vos uns versos triats sense cap ordre en concret, només per la seva contundència, la veritat amagada, la finesa dels mots, els desitjos del poeta. Tot hi cap. Ja ho veureu. Vet ací l'escandall: *L'amor no s'engreixa / d'una sola panxada**Feixuga tristor fins i tot a les mans balbes**Es solidificà el silenci**Mai aprendran a llegir les cicatrius guarides, / les grafies del viure**El gerani trescava el vermell / com l'home el batec de la vida**Afuar la*

gent baralladissa és fàcil**El fèrtil silenci d'un amic**El diví sagrament de la decència**Com la mar, la mediocritat també fa forat i tapa**Fes que els mots t'obeeixin**Tothom bada quan el tió crema**Si ara tingués un ca, li posaria Bush**Allitar-se feliç / és escapció de paradís**Faré vots per merèixer-vos de bell nou, / gent, barri, poble**Mai no aprendré a dir mentides**Guardo com tresor / pirotècnia de carícies a les gemes dels dits**L'estiu se'n va caminant de puntes**La vermellor menstrual dels cap de brot dels rosers** O ja per acabar la mostra present, aquest altre vers, que tant compartim, molts dels humans: *L'enemic no és la mort, és el dolor.*

Gabriel Florit ha lluitat en mil batalles però sempre a la mateixa guerra: l'honradesa dels mots i dels fets, l'estima a la llengua i a la terra, i malgrat mil decepcions - també- continua amb un raig d'esperança, que és el darrer que s'ha de perdre. I ens coneix com a col·lectivitat, com a grup de persones que hauriem d'anar en una mateixa direcció, i ens dona empenta amb aquests versos: *Insisteixo: caldria dir-los fort així mateix / que, és ver, no som el millor poble del món, / però per poc que la pell ens congriï esma, / per poc que se'ns faci trontollar l'eix / d'una suficient i digna supervivència, / podem ser tan bons com el que més.*

El poeta adesiara també ha de parlar de poesia, com l'empresari i l'obrer de les crisis i dels sous, com el mariner dels ports i les tempestes, com el metge que cura tant o més amb la paraula i el conhort que amb un ventall de receptes. El que fa versos ha de baixar a picar pedra amb el mot, el cor i el seny, a destriar la palla del gra, a reblar el clau amb paraules dolces o aspres, amb el tall d'un ganivet o acariciant una pell estimada. El poeta, com vaig escriure ja fa temps, és un *jornaler de la paraula*, i per això, potser, i altres raons pròpies, Florit ens diu a cau d'orella:

*Paraules com pa calent un dia de molta gana.
Paraules com el voltejar de campanes
[el dia de la Patrona.
Paraules rodones i de bon tremp, com pedres de fona.
Paraules com estornells: juntes en harmoniós esbart.
Paraules curtes i seques com un cop de puny
[al front de l'ànima.
Paraules per a trair; disfressades, enganyoses,
[transvestides.
Paraules com un orgasme matiner: inesperat i tendre.
Paraules en llauna, en argot,
en secret,
en formol,
en sal,
en va.
Paraules com un bordall de la gorja aviciada
[pels costums tribals.
Paraules cosmètiques, sols per fer bonic.
Paraules silvestres, espontànies, directes,
cridaneres com un guaret ple de roselles.
Paraules com una llevantada, inesperades,
devastadores, innecessàriament cruels.
Paraules fluïdes, suaus, quasi silencioses,
com el raig d'oli a la tafona.*

Poesia, potser.

“[Biel Florit] és capaç d'engronsar - de valent - vaixells amb tempestes ferestes o de besar, amb les seves suaus ones, les penyes i els arenals”

Però el fil és bo de rompre. No tot hi val, ni tota la fam espassa amb qualsevol pa. Els versos poden ser buits com una ametlla de l'anyada anterior que el vent i les pluges han fet malbé i que quan l'aixeques del terra i l'obris, el bessó sols és polsim. Talment així ens ho descriu Gabriel Florit en un poema breu, però magnífic, que titula *Escopir*:

*Una escopinada al caliu
fa un nuvolet de vapor
abans de desaparèixer.
Algun poema,
ni això.*

La mort en l'obra poètica de molts autors hi és present també. A vegades, per circumstàncies viscudes en pròpia carn, quan la salut va escassa i li veus les dents; o en altres, quan ha guaitat als finestrals de parents de ben a prop, estimats per el camí trescat a mitges. El poeta ens recorda que *Ningú no et digué que això era l'infern, / i ara ja és massa tard per aprendre* i ho escriu un 27 de maig de 2005, horabaixa, al costat de Maria Ferrer Torres, ma mare, el dia abans. El fill, en aquest poema titulat *Agonia* ens lliura versos com els presents, que, per descomptat, no necessiten d'altres comentaris ni cap crossa, caminen ells ben sols:

*Desitjar que el retorn a la terra
et sigui indolor; un breu sospir.
Una horeta curta, com els parts.
Poc després sabràs el secret sublim
de totes les seduccions dels déus.
Agrair-te sobretot tants errors:
em palesaren les banderes roges
a la platja dels íntims naufragis.*

La mostra podria ser encara més extensa i diversa, però ens cal anar acabant. Un exemple més del que dèiem al principi el podem veure en un sol vers del seu primer poema del llibre que Gabriel Florit utilitza per encetar, i nosaltres, el treim a rotlo per a cloure. Es titula *Ara*, i en ell hi trobam una síntesi del que ell té prou clar: l'honestedat, la transparència (*Com l'aigua*), com l'ídic líquid element que no taca, que deixondeix, que és un bàlsam quan la boca és eixuta, o agraïda quan et deixa la cara neta. Com sempre, Gabriel Florit, és com la mateixa aigua, aquesta que davalla pel cau de la vida i ens recorda que *No hi ha pont entre veritat i mentida.*

Joan Pomar Mir

Correspondència entre Ferrà i Villangómez (IV)

FRANCESC LLADÓ I ROTGER acaba de publicar la biografia de Ferrà *El pont de la mar blava. Vida i obra de Miquel Ferrà* a les «Publicacions de l'Abadia de Montserrat».

També ha publicat (2009) el treball *Espigues de Foc* (dins *Escriure sense context. «Jornades d'Estudi de Maria Antònia Salvà»*) i la *Correspondència entre Josep Carner i Miquel Ferrà* dins l'*Epistolari de Josep Carner VI*.

Fa prop d'un any, va presentar *La lluita per un Sóller que no pogué ser*, obra - editada per «El Gall» - en la que contextualitza la campanya de Miquel Ferrà en el setmanari «Sóller», entre els anys 1911 i 1915, continguda al llibre editat per ell, el 1992, *El doctor Zero i jo*.

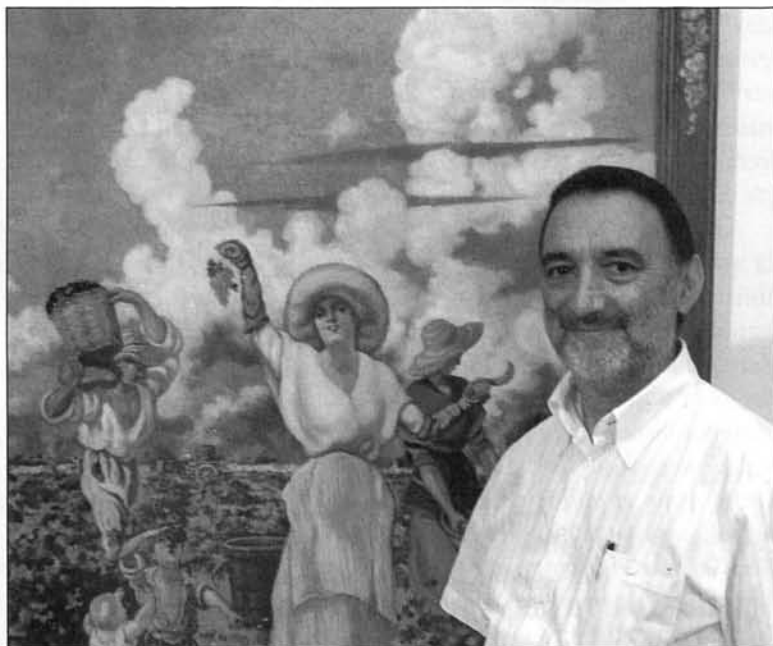
També ha publicat la correspondència entre Miquel Duran Saurina i Miquel Ferrà en les *7enes*, *genes* i *genes* «Jornades d'Estudis Locals d'Inca».

Així mateix, a la revista «Randa», ha presentat els seus treballs *Deu cartes de Miquel Àngel Colomar a Miquel Ferrà després de la guerra* (núm. 53, «Homenatge a Miquel Batllori») i la *Relació epistolar entre Carner i Ferrà (1904-1933)* (núm. 59, «Homenatge a Jordi Carbonell»).

I ha participat en les «Jornades d'Estudis Locals de Sóller» en les edicions I, II i III amb els seus treballs *El «Correu de les Lletres» i Miquel Ferrà, Un model de dona mallorquina al «Sóller» de 1915 i El compromís amb Sóller i Mallorca de Guillem Colom i Miquel Ferrà respectivament*.

Francesc Lladó tengué cura de l'edició de l'*Epistolari de Maria Antònia Salvà a Miquel Ferrà* de Miquel Gayà (Editorial Moll, Mallorca, 2006)

R.

Francesc Lladó, foto: Joan (Llucmajor, oct. 2009)

Amb aquest quart lliurament, continuam mostrant-vos les cartes de **Marià Villangómez**, -que són la continuació de la darrera de 1943, que ja presentàrem en l'anterior edició de *S'Esclop*-, que foren escrites entre 1944 i 1945 i que es troben a l'arxiu de Miquel Ferrà. En la primera d'elles, escrita després de la visita de Marià Villangómez a Miquel Ferrà a Palma el Nadal de 1943, s'hi veu la relació mestre-deixeble que ambdós establiren. Així mateix cal destacar-hi l'incipient interès del poeta eivissenc pels temes històrics i artístics eivissencs, sobre els quals n'ha fet un poema en català, del que no es sent gaire satisfet. I, a la vegada, també li envia alguns poemes en castellà.

El tema de la llengua, - castellana o catalana -, en les que escriu Villangómez aleshores, serà un dels assumptes que tractaran i planarà sobre aquestes missives; és clar que Miquel Ferrà l'empenyia a fer-ho en català. Un altre dels temes que tracten - en aquells trists anys posteriors a la guerra - és la evident por a la censura i la seva inevitabilitat. Marià Villangómez comenta així mateix la publicació del seu llibre de sonets en castellà i parla del seu amic eivissenc Enric Fajarnés. El poema que Villangómez alaba és *Mater amabilis*, que fou escrit amb motiu de la mort de la mare del poeta

Cornellà, 1 de febrer de 1944.

Cornellà, 1 de febrer de 1944.

Senyor Miquel Ferrà, Mallorca.

Senyor Miquel Ferrà, Mallorca.

Benvolgut senyor: Li escric principalment per fer-li arribar les darreres coses que he escrit. Vaig sentir no portar-les amb mi quan vaig estar a casa seva i que fallàs la meua memòria quan vaig intentar dir-les-hi de cor. Li envii una llarga poesia catalana, de la qual no n'estic gaire satisfet. El tema m'interessa, però no he reeixit a donar-li forma. Me la suggeriren les paraules d'una crònica eivissenca del segle XVI, que pos al començament dels versos. A la petita església hi ha un magnífic retaule valencià, segurament de "lo fill de Mestre Rodrigo", la millor obra d'art que es troba a Eivissa. Inclueix també vuit sonets castellans, els sis primers -ja en coneix algun- portats d'Eivissa, els dos darrers escrits aquests últims dies a Cornellà, encara que la inspiració sigui insular.

Vaig llegir fortament impressionat les composicions que em va donar. Em semblen d'una emoció molt sentida i fonda, expressada amb una gran bellesa formal, plena de sobrietat i senzillesa, com el seu dolor demanava.

L'escola i l'estudi m'omplenen al poble tot el meu temps, i puc dedicar-ne molt poc a la poesia. Ho sent, perquè darrerament experiment veritable necessitat d'escriure.

Rest a el seu amic que estreny la seva mà

Marià Villangómez

Benvolgut senyor: Li escric principalment per fer-li arribar les darreres coses que he escrit. Vaig sentir no portar-les amb mi quan vaig estar a casa seva i que fallàs la meua memòria quan vaig intentar dir-les-hi de cor. Li envii una llarga poesia catalana, de la qual no n'estic gaire satisfet. El tema m'interessa, però no he reeixit a donar-li forma. Me la suggeriren les paraules d'una crònica eivissenca del segle XVI, que pos al començament dels versos. A la petita església hi ha un magnífic retaule valencià, segurament de "lo fill de Mestre Rodrigo", la millor obra d'art que es troba a Eivissa. Inclueix també vuit sonets castellans, els sis primers -ja en coneix algun- portats d'Eivissa, els dos darrers escrits aquests últims dies a Cornellà, encara que la inspiració sigui insular.

Vaig llegir fortament impressionat les composicions que em va donar. Em semblen d'una emoció molt sentida i fonda, expressada amb una gran bellesa formal, plena de sobrietat i senzillesa, com el seu dolor demanava.

L'escola i l'estudi m'omplenen al poble tot el temps, i puc dedicar-ne molt poc a la poesia. Ho sent, perquè darrerament experiment veritable necessitat d'escriure.

Rest a el seu amic que estreny la seva mà.

Marià Villangómez

mallorquí i que, a causa de la censura imperant, es publicà sense peu d'impremta; Ferrà el solia distribuir entre els seus amics.

Finalment, hi veim la necessitat que tenia Villangómez d'escriure poesia i s'hi reflecteix el poc temps de què disposava, per mor de la seva

feina com a mestre a Cornellà i per mor dels seus estudis de Lletres a Barcelona. Encara hi ha algunes cartes més de Villangómez per publicar, que us anirem oferint en properes edicions.

Francesc Lladó i Rotger

Cornellà, 10 de març de 1944.

Senyor Miquel Ferrà, Mallorca.

Distingit senyor: L'objecte principal d'aquesta lletra és deixar-li veure unes poesies d'un íntim amic i paísà meu, Enric Fajarnés, del qual li he parlat alguna vegada. Vaig rebre d'ell, fa uns dies, cinc sonets, dos dels quals - els impresos - sortiran aviat a una publicació mensual eivissenca, mentre que els altres tres estan destinats a una revista de Madrid per a la qual els sol·licità el seu representant a Balears, Gabriel Fuster Mayans. A mi em pareixen molt inspirats i de bella forma i correcte llenguatge, encara que en algun cas restin una mica impenetrables, sense que arribin, però, a l'obscuritat que sembla el distintiu de la més nova poesia.

També li envii tres nous sonets, que he escrit darrerament, encara en castellà. Tenc l'intenció d'escriure'n alguns més, fins arribar a les dues dotzenes, de tema insular i mediterrani. Després tornaré a conrear la llengua catalana, en la que últimament no he escrit res.

Dels sonets castellans fins ara escrits, vaig enviar-ne algun al Catedràtic de Literatura de València, que me demanar-me'ls per a una revista, "Mediterráneo", que dirigeix, de la qual no sé si s'ha publicat ja el primer número; en tot cas, la publicació és imminent. Va oferir-me les seves pàgines quan vaig examinar-me amb ell el setembre passat, sospitant, pel meu examen, que cultivava la literatura. Uns dies ha vaig tenir contestació, acceptant algun dels meus versos. No sé quan es publicaran, perquè la revista és trimestral. Compta, per cert, amb una selecta col·laboració, ~~per tant~~ com vaig poder apreciar pel sumari del primer número, que ha enviat-me el professor.

Poc més puc contar-li de nou. Resta el seu amic, que esteny la seva mà.

Marià Villangómez

Cornellà, 10 de març de 1944.

Senyor Miquel Ferrà. Mallorca

Distingit senyor: L'objecte principal d'aquesta lletra és deixar-li veure unes poesies d'un íntim amic i paísà meu, Enric Fajarnés, del qual li he parlat alguna vegada. Vaig rebre d'ell, fa uns dies, cinc sonets, dos dels quals - els impresos - sortiran aviat a una publicació mensual eivissenca, mentre que els altres tres estan destinats a una revista de Madrid per a la qual els sol·licità el seu representant a Balears, Gabriel Fuster Mayans. A mi em pareixen molt inspirats i de bella forma i correcte llenguatge, encara que en algun cas restin una mica impenetrables, sense que arribin, però, a l'obscuritat que sembla el distintiu de la més nova poesia.

També li envii tres nous sonets, que he escrit darrerament, encara en castellà. Tenc l'intenció d'escriure'n alguns més, fins arribar a les dues dotzenes, de tema insular i mediterrani. Després tornaré a conrear la llengua catalana, en la que últimament no he escrit res.

Dels sonets castellans fins ara escrits, vaig enviar-ne algun al Catedràtic de Literatura de València, que va demanar-me'ls per a una revista, "Mediterráneo", que dirigeix, de la qual no sé si s'ha publicat ja el primer número; en tot cas, la publicació és imminent. Va oferir-me les seves pàgines quan vaig examinar-me amb ell el setembre passat, sospitant, pel meu examen, que cultivava la literatura. Uns dies ha vaig tenir contestació acceptant algun dels meus versos. No sé quan es publicaran, perquè la revista és trimestral. Compta per cert, amb una selecta col·laboració, com vaig poder apreciar pel sumari del primer número, que va enviar-me el professor.

Poc més puc contar-li de nou. Resta el seu amic, que esteny la seva mà.

Marià Villangómez

Cornellà de Llobregat, 22 de maig de 1945.

Senyor En Miquel Ferrà, Mallorca.

Benvolgut senyor: Tenc el gust d'enviar-vos les últimes poesies que he escrit, altra vegada en català, després de la breu etapa castellana. Encara podria afegir al recull set sonets amb el títol de "Poemes del port", que vaig publicar a la revista "Ibiza". Com que supòs que la Biblioteca rep aquesta publicació — jo vaig avisar, segons les vostres indicacions, per tal que així ho fessin —, no els inclueix aquí. Els podreu veure al número de març. No ens han posat, per ara, a la censura local, cap obstacle per a publicar en la nostra llengua, les dues vegades que ens hem decidit a fer-ho. Pens fer sortir, en els mesos que vendran, alguna altra composició meua catalana.

Enric Fajarnés i jo ens hem animat a publicar un llibret de versos cadescú, en castellà, naturalment. Quant als meus, es tracta dels sonets que ja vós coneixeu. Ara tenim unes còpies a la censura, a Madrid, i creiem que aviat arribarà l'autorització que estan ja esperant a l'impresora. Farem una edició privada, de pocs exemplars, per a repartir entre els coneguts. Quan estigui llesta, us enviaré un volum, i, si creiem que no faria un paper massa dolent a la Biblioteca que dirigeix, n'hi afegiré un altre. També m'agradaria oferir un exemplar a Guillem Colom, que no he pogut tornar a veure des que vós me'l feu conèixer, i que tant agradable impressió em va produir quan, una mica després, m'acollia amablement a casa seva. Us agrairé molt que em faceu arribar la seva adreça. El que sent és que aquest primer llibre que tenc l'atreuiment de publicar no estigui escrit en la llengua que vós i el senyor Colom tan brillantment heu conreat.

Aquestes últimes festes de Pasqua, de tornada d'Eivissa, vaig passar per ca' vostra, on vaig tenir el gust de saludar la vostra germana. Com sempre, es tractava d'un dels meus ràpids viatges. Esper que dins d'un mes i mig, quan torni a les illes, podré veure-vos i parlar una estona amb vós.

Reste el vostre amic
Maria Villangómez.

Cornellà del Llobregat, 22 de maig de 1945

Senyor En Miquel Ferrà. Mallorca

Benvolgut senyor: Tenc el gust d'enviar-vos les últimes poesies que he escrit, altra vegada en català, després de la breu etapa castellana. Encara podria afegir al recull set sonets amb el títol de "Poemes de port", que vaig publicar a la revista "Ibiza". Com que supòs que la biblioteca rep aquesta publicació —ja vaig avisar segons les vostres indicacions, per tal que així ho fessin—, no els inclueix aquí. Els podreu veure al número de març. No ens han posat, per ara, a la censura local, cap obstacle per a publicar en la nostra llengua, les dues vegades que ens hem decidit a fer-ho. Pens fer

sortir, en els mesos que vendran, alguna altra composició meua catalana.

Enric Fajarnés i jo ens hem animat a publicar un llibret de versos cadescú, en castellà, naturalment. Quant als meus, es tracta dels sonets que ja vós coneixeu. Ara tenim unes còpies a la censura, a Madrid, i creiem que aviat arribarà l'autorització i que estan ja esperant a la impremta. Farem una edició privada, de pocs exemplars, per a repartir entre els coneguts. Quan estigui llesta, us enviaré un volum, i, si creieu que no faria un paper massa dolent a la Biblioteca que dirigeix, n'hi afegiré un altre. També m'agradaria oferir un exemplar a Guillem Colom, que no he pogut tornar a veure des que vós me'l feu conèixer,

i que tan agradable impressió em va produir quan, una mica després, m'acollia amablement a casa seva. Us agrairé molt que em faceu arribar la seva adreça. El que sent és que aquest primer llibre que tenc l'atreuiment de publicar no estigui escrit en la llengua que vós i el senyor Colom tan brillantment heu conreat.

Aquestes últimes festes de Pasqua, de tornada d'Eivissa, vaig passar per ca' vostra, on vaig tenir el gust de saludar la vostra germana. Com sempre, es tractava d'un dels meus ràpids viatges. Esper que dins d'un mes i mig, quan torni a les illes, podré veure-vos i parlar una estona amb vós.

Reste el vostre amic

Marià Villangómez.

Enfilar-se al vers

Amb una estreta inútil per al somni dels pares

M. Villangómez Llobet

(Seguint Virgili)

No creguis res

que en vers no entri

Segimon Serrallonga

1

CAIXA PETITA DEL PARADÍS
Element del vent que s'escapa,
nodridora boca de la femella que és terra,
i amada nostra,

i filla,

i germana també.

Caixa petita del paradís,
amb somris de persona tan petita,
amb vi,
amb llàgrima d'ebrietats despreses,
amb tot allò que tu em vares donar,
generosa,
urgent gràcia
que has nascut
de la nostra lliure
-desig, son, gana en companyia-
unió.

2

Somni{Amb bicicleta, cap a la feina
trobo una noia, lletja, gorda
em demana que la porti
No puc, vaig a la feina
tant se val, jo també hi vinc
Puja a la bicicleta, darrere meu
Em toca, jo pedalejo content,
excitat, quasi en èxtasi de placidesa
fins que em corro i em desperto
amb dues gotes de semen
una al llit i l'altra al pijama.
Dues hores més tard,
em truquen a la feina
perquè durant la nit s'han
endut la bicicleta els lladres
que es fiquen a les escales.

3

En el millor dels móns possibles visc,
si escric, si escric, si escric, si escric, si escric.

4

L'escuma és el no res que envolta l'illa.
Va ben perduda la mirada al mar.
Amb l'horitzó desapareixes més
i, com l'oblit, te tornes un miracle.

5

Voldria no voler el que volia.
Volia, vull el que voldré voler.

6

Cap a endarrere. Sí, cap a endavant.
En el present, si hi ha triomf, on és?

7

A qui semblen?
Com passa el temps
ple de moments
indescritibles
i complicats
vora la gent
que estimem més?
A què pot deure's
el desgavell
i a què la mort
de les paraules?
Ficat endins
de mi mateix
desaparec
o així ho voldria.

(Inèdit)

Bartomeu Ribes

Eivissa, 1998 - 2009

Sóc la intemporal geografia d'un cant

que s'acobra a les ànimes,
les pren i les ompli
i sembra la sement
fèrtil de l'eternitat,
el desfici de la flor que s'obri
nova al dia
amb memòries d'aigua.
I prenc de l'aire
la nota dissolta,
la líquida llum
que anuncien les abelles,
el fil que obri l'esperit
amb un tall sobtat,
aliè i nostre, ambigu i poderós,
transportant-nos per camins
sense final ni ànsia,
abstret com els ulls en el foc,
com el foc en l'aire,
ara flama i després ombra
que balla lluminosa en les pupil·les,
robada al vent, encesa dins,
sobre els ulls llunyans,
líquida com l'ombra de les roses,
com el sol que esvara en l'horitzó
deixant-nos en la pell una pau nova,
ala que s'obri plorant el seu pes,
ploma que se sap terra enlairada.

Cau el ressol en el balcó

volent ocupar
l'amplitud d'una paraula.
Sents créixer el fruit
immaterial en la carn viva
i ets pell d'aigua
quan escampes
els cercles de la lletra,
quan en cada raig de llum
sents un ocell que revola.

Els ulls en canviar de fotografia

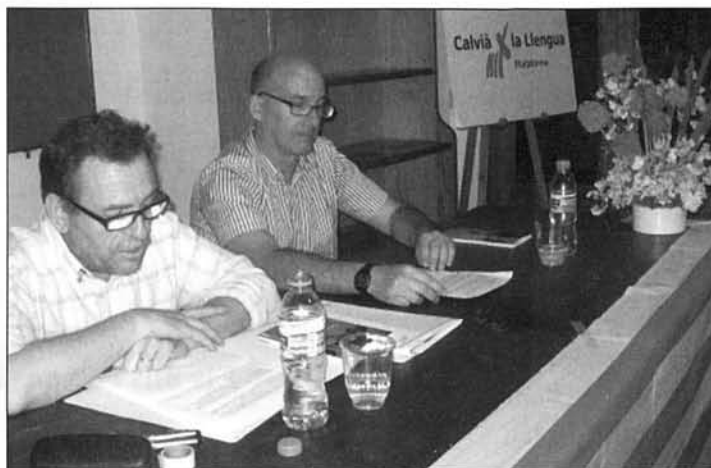
sols tarden un instant,
esvaren sobre un reflex robat,
una llum atrapada en el paper,
com separar un cos de terra,
cosir una ombra a l'aire,
garbellar del vent la fibra
que ens arranca en tocar-nos,
agafar la foscor de la pell de les pedres
i engendrar la forma,
filtrar del ponent
les veus de la cantarella,
bolcar un món sobre un altre
i forjar la realitat,
fer perennes les fulles caduques,
amassar el pa,
quallar l'esperit del fang,
beure paraules i fer móns,
trenar l'aigua,
negar el blanc del paper,
evitar que caiga el pètal de la rosa,
sentir el dolor de separar-se de l'eixam,
del foc quan liqua el vidre,
de l'aigua quan s'atura,
sentir la set del mar,
les mans que no poden tancar-se,
el fluid que tornarà
de la imatge detinguda a l'univers.

(Inèdits)

Berna Blanch

La terra encesa *

"Que un poeta mallorquí actual com és el cas d'en Joan Alfons, 70 anys després que en Pere Capellà escrivís el seu poema inacabat Jo sóc català - el va escriure el 39, poc abans d'acabar la guerra - faci encara ara literatura de combat, de denúncia i reivindicació, denota que vivim en una situació de dificultat"

Jaume Vicens i Joan Alfons Mari i Torres (d'esquerra a dreta)

Hom podria dir que vaig conèixer en Joan Alfons Mari en el lloc més indicat, a can Ros amb motiu de les *Cançons republicanes* que Biel Majoral i Toni Artigues varen dur a Calvià. Ni fet a posta hagués-sim pogut trobar una ocasió millor per parlar del seu llibre de poemes, llibre que segueix la transmissió de la lletra que Majoral i Artigues han seleccionat per fer la composició que interpretaren dia 14 d'agost a Calvià.

Que un poeta mallorquí actual com és el cas d'en Joan Alfons, setanta anys després que en Pere Capellà escrivís el seu poema inacabat *Jo sóc català* - el va escriure el 39, poc abans d'acabar la guerra - faci encara ara literatura de combat, de denúncia i reivindicació, denota que vivim en una situació de dificultat.

El llibre de Joan Alfons Mari no és cap aplec de poemes desarticulats; ben al contrari, conforma un cos lligat a costa d'una successió de versos que tenen un fil conductor, una trama ordenada destinada a inculpar i reivindicar, dues condicions necessàries si hom vol fer una poesia de combat, que és una poesia dreturera, contundent, que cerca primer de tot determinar les condicions que haurien de permetre trobar el viarany que, si de cas, donarà sentit

posterior a una eventual poesia lírica o purament formalista.

Llavors, quina va ser la contribució literària i cívica dels poetes de les *Cançons republicanes*? La resistència. Varen contribuir amb capacitat de sacrifici a la resistència, cosa que només es podia fer a través de la denúncia i de la reivindicació.

Aquesta predisposició també va haver de menester el sacrifici literari perquè tots, o gairebé tots, els poetes de les *Cançons republicanes* saben escriure poesia conceptual, saben fer versos experimentals i coneixen la tècnica dels avantguardistes. En Joan Alfons Mari també, tal com demostra en els poemes conceptuals de les pàgines 56 i 57 del llibre.

El mateix podem dir de la poesia de Joan Oliver (Pere Quart), una poesia que també sap distorsionar la realitat a través de la caricatura, d'allò que descriu grotesc i absurd. La seva sátira és una presa de posició moral que posa en evidència les tares de la condició humana. Pere Quart, republicà insubornable, autor de l'himne de l'Exèrcit Popular Català, l'any 1982 rebutjà la concessió de la Creu de Sant Jordi com a gest de rebel·lia pel que ja a les hores considerava una estafa, el frau que va representar l'anomenada Transició Democràtica. Un senyor que ja gran se posa, una vegada més,

al costat del poble. Quin altre poeta avui en dia seria capaç de fer el sacrifici de renunciar a premis i reconeixements oficials? El mateix cas és el del poeta neosurrealista i autor de l'anomenada poesia visual, Joan Brossa.

D'entre els escriptors de les *Cançons republicanes*, Pere Quart i Joan Brossa són dos poetes l'obra dels quals s'intercala entre la generació literària de Pere Capellà (Mingo Revulgo) o Miquel Fortesa i la d'en Joan Alfons Mari. Ara que faig referència a Miquel Fortesa, volem millor exemple de capacitat de sacrifici que la que representa fundar i voler ser el primer president de l'Obra Cultural Balear l'any 1962? S'havia de tenir coratge per fundar l'OCB a l'any 1962.

Aquests escriptors varen entendre, talment ho fa en Joan Alfons Mari, que la disposició al sacrifici és la condició que ens fa créixer. El sacrifici de la seva disponibilitat al servei dels interessos populars i nacionals, ha d'anar primer que la recerca de l'art complaent. Aquests valents varen dur a la pràctica l'axioma que diu que el sacrifici ens fa créixer com a persones mentre que el plaer ens allibera, però només ens allibera en el moment just de la pulsio.

Només una interpretació política de les arrels que determinen tota

expressió artística ens permetrà entendre el sentit social que cada etapa de la Història proporciona a l'art de la creació. Aquesta és l'aportació que fa la poesia de combat, la glosa de Pere Capellà, la poesia de Miquel Fortesa, de Pere Quart, de Joan Brossa, de Màrius Torres, de Blai Bonet, el teatre que va escriure Josep Palau i Fabre, la narrativa d'Agustí Bartra, la poesia de Maria Mercè Marçal... i la poesia de *La terra encesa*, l'obra de Joan Alfons Mari, que avui presentam a Calvià.

La terra encesa és un llibre que està estructurat de tal manera que tot en ell és una prova de la cohesió a la qual abans m'he referit; poesia de reivindicació, de denúncia, de reconeixement als combatents i de disponibilitat absoluta per a la lluita, des de la dedicatòria a Jaume Serra i Obrador (1922-1998), republicà d'esquerres que va patir la repressió del franquisme i l'exili, i que va tenir la lucidesa de vincular l'alliberament social amb l'alliberament nacional -un home que va tenir ben clar el perjudici que ha ocasionat al nostre poble i a la nació catalana la restauració de la monarquia borbònica- des d'aquesta dedicatòria, deia, fins a les cites que encapçalen cada una de les dues parts del llibre i, naturalment, la composició sencera del poemari, tot està ben engarbellat.

La poesia de *La terra encesa* conté el plany insistent del poeta, requisit per expressar adequadament la consciència d'insatisfacció.

Partim d'una realitat que percebem hostil i que provoca desfici, però un desfici atent, no neuròtic. Ja ho expressa el primer poema:

Neguit que ofega la por / de qui mendica / a la malfiança dels déus.

Poesia de combat que descriu les condicions que provoquen el neguit, poesia hereva de la transmissió de la situació d'injustícia que denuncien els poetes de les *Cançons republicanes* i sinó escoltau aquests versos:

Terra de llibertat. / Llar dels valents. / No diguem el seu nom. /

No pequem d'imprudents. / Proscrits per cegues lleis. / Presons del pensament.

Poesia de qui se sent rebel. Que els versos expressen de la següent manera:

Seré l'espina de la rosa / seré trinxera, seré llosa.

En el setè poema, l'escriptor ja ens havia advertit de les conseqüències que pot dur la rebel·lia, que, per altra part, és indispensable, perquè l'esperit rebel és l'únic esperit que permetrà recuperar la identitat d'un poble i dignificar la Història. Ho descriu amb aquests versos:

Descarnar aquest món, / irritar la vida, / plet que talla / la il·lusió de tants.

El poeta també ens adverteix sobre el risc que comporta tota conflagració. Ho interpreta així:

Dramàtic final / de totes les batalles. / Espurnes de sang / dansant entre les ombres.

Però el risc dramàtic que pot comportar el conflicte i la incertesa de les seves conseqüències, no han d'aturar l'esperit rebel del revolucionari, tal com descriuen aquests versos:

Verdes valls! / Muntanyes fortes! / Destrals al vent!

Els versos de Joan Vinyoli, indicadors de la predisposició que té el poeta per al combat, ençaten la segona part del llibre que porta per títol *Passadís d'ombres* i diuen així:

M'assec a terra i ploro / rosegant-me els punys. / Que ningú no s'acosti.

Dos poemes fan referència a la necessitat de no perdre la memòria i a les conseqüències que té aquesta reivindicació:

No us bull la sang, / quan avui, dir la veritat / encara ofèn els botxins?

I segon:

Obrir espais de llibertat. / Esbucar murs alçats de soledat. / Recuperar la memòria que mai / no hauriem d'haver oblidat. / (...) I dir ben fort al món sencer que existim, que som.

En un altre poema, el poeta

accepta amb optimisme les conseqüències de la contesa:

Crosteres infectes / nafrades d'ocres... / llagues sagnants / i pútrides... / pústules impenitents / i abjectes... / però el temps passa / i cicatritza cadascuna / de les meves ferides.

En un poema que duu per títol només la impressió de la lletra Ç trencada, el poeta ha sabut descriure a la perfecció el lligam que hi ha d'haver entre l'alliberament nacional i l'alliberament social, i ho fa donant valor simbòlic a la ç trencada, icona que hauria de ser per a nosaltres talment ho és la lletra ñ per als nacionalistes espanyols:

L'espiga i la falç / el vent deixondiren / la ç com la falç / amigues floriren.

El llibre acaba amb aquesta pregària profana que ens posa, sense embuts, en disposició per al combat:

No espereu que us demanem perdó pel nostre sofriment. / No espereu que us demanem perdó per lluitar contra vosaltres. / No espereu que us demanem perdó per odiar-vos amb tanta força. / No espereu que us demanem perdó perquè us prometem venjança. / Així sia.

Doncs, així sia. Gràcies Joan Alfons per continuar el combat i servar la memòria.

Jaume Vicens i Escandell

* Paraules de presentació de *La terra encesa*, (Ed. Documenta Balear, 2009), de Joan Alfons Mari i Torres, el 2 d'octubre de 2009 en el local de l'antiga biblioteca de Calvià; l'acte va ser organitzat per «Calvià x la Llengua»

Poesia d'Escandinàvia

/ Dan Andersson

DAN ANDERSSON (1888-1920) va néixer en el poble de Skattlösberg (Dalarna). De família pobra, als catorze anys, és enviat als EUA per veure si podien establir-s'hi, però les condicions econòmiques -segons conta Dan a una carta al pare- eren les mateixes, tan dolentes, com a Suècia a l'època i hi tornà. Durant un llarg període de la seva vida va treballar al bosc i després es va guanyar la vida com a mestre d'escola, periodista i escriptor. Va descriure la seva terra en poemes i cançons -sabia tocar el violí i l'acordió- que encara avui en dia es canten. Els poemes que presentam són del seu llibre *Kolvaktarens visor* (*Les cançons del vigilant de la sitja*, 1915). Va traduir Charles Baudelaire i Rudyard Kipling al suec.

VISA VID KOLVAKTEN

Mårberget 14 december 1913

*Svart smyger natten kring stenströdda land-
Somna ej, somna icke in!
Om du somnar kan du väckas av en helvetesbrand
och brödlöses sorg skall bli din.*

*Kring rider vinden, klagande, kall,
bitande, stickande hård.
Hän över trädlösa vidder kör i vall
härjaren från Rolösa gård.*

*Här vid din brandeld är han from som ett lamm,
bits ej, rivs ej en gång.
Mumlar och viskar och smeker sig fram-
vaggvisemild är hans sång.*

*Lyssna ej till sången, värna ditt bröd,
väktare, tills vakten du gjort!
Snart stiger solen i blodglans röd
ur de östliga skogarnas port.*

*Då får du glömma din ödesmarksnöd-
Somna ej, somna icke förr!
Då får du sova och drömma dig död
bakom kolkojans sotiga dörr.*

GÄSSEN FLYTTA

*När de gamla såren heta tära,
När din kind är vätt av ensamhetens gråt,
När att leva är att stenar bära
Och din sång är sorg som vilsna tranors låt,
Gå och drick en fläkt av höstens vindar,
Se med mig mot bleka, blåa skyn!
Kom och stå med mig vid hagens grindar,
När de vilda gässen flyga över byn!*

CANÇÓ DEL VIGILANT DE LA SITJA

Escrit a Mårberget el 14 de desembre del 1913

*Furtiva i negra s'acosta la nit sobre la terra pedregosa-
No t'adormis, no t'adormis!-
Si t'adorms et pots despertar dins un infern
I el dol del famolenc serà el teu.*

*Al teu voltant cavalca el vent queixós,
Fred, arisc, dur i punxegós.
Desfermat i lliure sobre els horitzons desarbrats
Corre el depredador de la granja de Rolösa.*

*Aquí, vora el teu foc, és dolç com un xot,
No mossega ni tan sols rapinya.
Murmurant, mussitant i acariciant avança
Com una cançó de bressol és la seva tonada.*

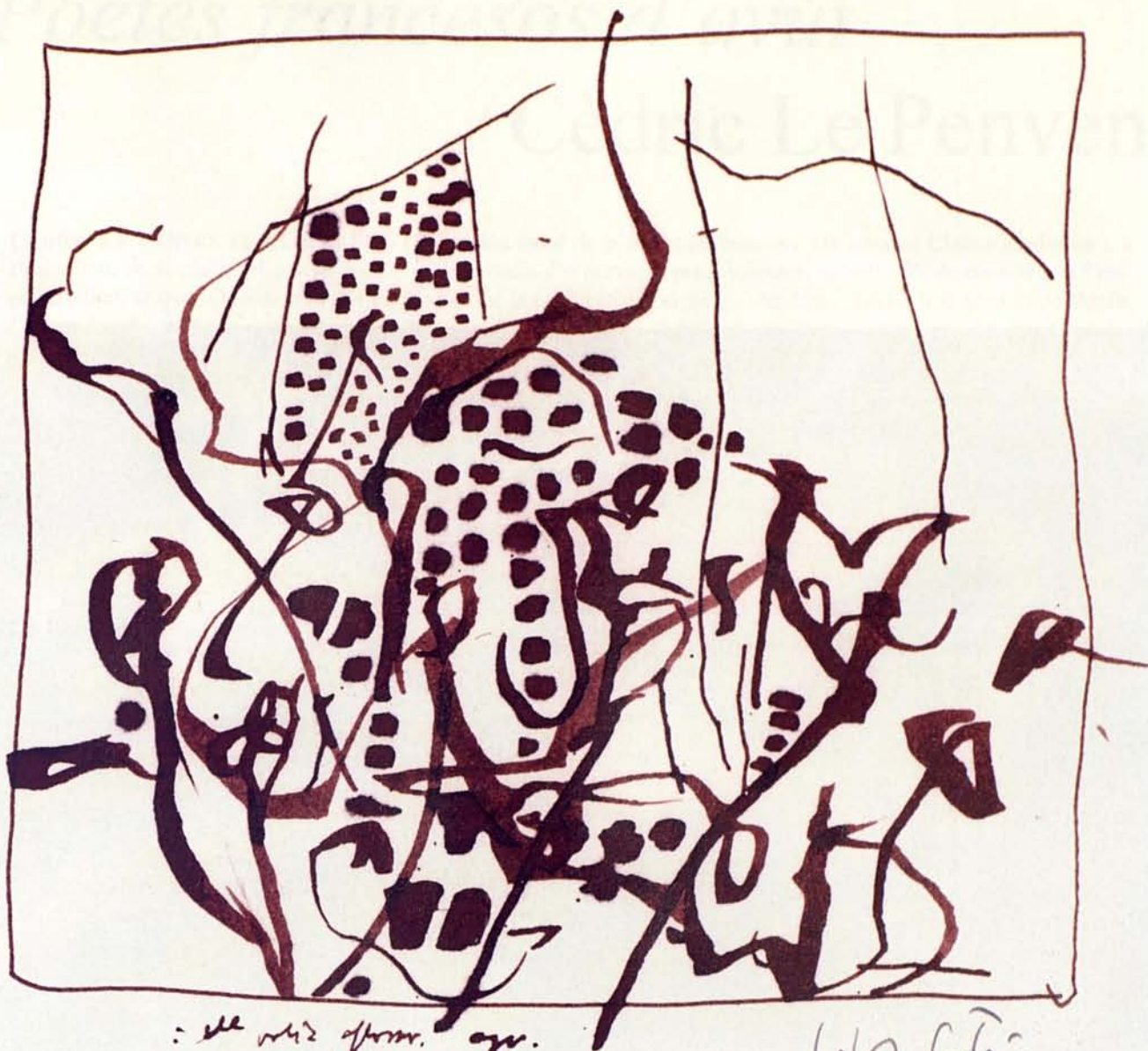
*No escoltis aquesta melodia, vetlla el teu pa,
Vigilant, fins que la guàrdia acabi.
Aviat s'aixecarà el sol de vermell sagnant
D'entre els portals dels boscos orientals.*

*Llavors sí, podràs oblidar la teva necessitat nascuda de l'erma terra-
Abans no, no t'adormis abans!-
Només llavors podràs dormir i somiar-te mort
Darrera la sutjosa porta de la cabana vora la sitja.*

LES OQUES EMIGREN

*Quan les velles ferides calentes et consumeixen,
Quan la teva galta està banyada del plor de la solitud,
Quan viure és portar pedres
I el teu cant és tant trist com el crit de les grues extraviades,
Ves i beu una alenada dels vents de la tardor,
Mira, amb mi, cap el pàl·lid, blau cel!
Vine per estar-hi a l'entrada de les tanques
Quan les oques salvatges sobrevolen el poble!*

Triat i traducció dels poemes per **Albert Herranz Hammer**

: de més oforra. qv.

1/7 f. 1/2

estilament
estiatolament = Apontalament
cuent a escampas boira -

S/T, Tòfol Sastre (s/d)

*Un oriental
de somnis de Buda
imperfeccions de la paraula
més dolça de la nit*

Toni Gost
Sa Pobla, 11-XII-2009

Sahrauí, Francesc Florit Nin (2009)

Poetes francesos d'avui

/ Cédric Le Penven

CÉDRIC LE PENVEN va néixer el 1980 i és un nou valor de la literatura francesa. Ha estudiat Lletres Modernes i, a l'actualitat, en fa classes. La seva poesia és una poesia d'observació però, sobretot, de reflexió, de consciència i responsabilitat, el que subratlla un valor contingut que la perspectiva i el temps ens faran descobrir la seva importància. D'altra banda, revistes com *Arpa*, *Souffles*, *Jointure*, *Coup de Soleil*, *Lieux d'être*, *Froissart*, *Jardin d'Essai* i *Rétrovisseur* han publicat els seus poemes. Així mateix s'ha de destacar que, el 2000, va rebre el premi Ville de Béziers i el 2004 el premi Ilarie Voronca. Dels seus poemaris, sobresurten *Lieux de corps: lieux de mots* (Ed. Blanches, ouvrage collectif), *Orage* (Ed. Editinter), *Elle, le givre* (Ed. Jacques Brémond) i *Île de Cythère, à l'aube* (Ed. Encres Vives).

Je hais mes bavardages. Je voudrais cracher des balles incandescentes aux faces pâles des hommes de bureau. Aux mignardises du cœur. Je voudrais graver la colonne vertébrale d'un jour consacré à la chasse et à la chair, parvenir à la nuque alors qu'un bain ensanglanté inonde le monde et porte l'estocade. Un coup sec, comme ils disent. Les incultes. Les hommes de main.

Odio les meves xerradisses. Voldria escopir bales incandescentes als rostres pàl·lids dels homes d'oficina. A les gràcies del cor. Voldria enfilar-me per la columna vertebral d'un dia consagrat a la caça i a la carn, arribar al clatell mentre que un bany ensangonat inunda el món i duu l'estocada. Un cop sec, com diuen. Els incultes. Els homes de mà.

Tu sais que je m'enfonce. Que j'ai besoin de créer des murs autour du silence. De lui construire une gangue. Un piètre édifice. Tu sais que je m'enferme pour chercher. Que je parle avec un double. Que je frôle des canines aiguës. Tu voudrais que je parvienne à expirer, lentement, comme un ballon de baudruche percé. Un sifflement perceptible à qui prête l'oreille. Ecoute mourir la soif.

Tu saps que m'endinso. Que tinc necessitat de crear parets al voltant del silenci. De construir-li una ganga. Un pobre edifici. Tu saps que em tanco per cercar. Que parlo amb un doble. Que passo arran de canines esmolades. Voldries que arribés a expirar, lentament, com un baló de budell de bou foradat. Un xiulet perceptible per qui presta atenció.

Escolta morir la set.

Associació Mallorquina de Salut Mental Gira-sol
Col·laborau-hi, feis-vos-ne socis!

Passeig de Marratxí, 11 - Son Gibert, 07008 Palma - Tel. 971 - 28 51 23

Anunciau-vos a

S'Esclop

Quadern cultural

Espais disponibles per a publicitat
Telèfon 639-954223

S'Esclop, Quadern cultural no tornarà cap dels originals que no hagi sol·licitat i es reserva els criteris de selecció i tipogràfics. El escrits lliurats al consell de redacció -que no excediran l'extensió de tres fulls a doble espai- hauran d'anar signats amb el nom i llinatges i acompanyats del document d'identitat, l'adreça completa del remitent i d'un telèfon de contacte. Si l'escrit procedeix d'un col·lectiu, l'haurà de signar, com a mínim, un dels seus components, que se'n responsabilitzarà. Si ens voleu comunicar qualsevol suggeriments, enviau-nos-los a l'apartat 5222 de Palma, D.P. 07011, Mallorca, Illes Balears.

S'Esclop, Quadern cultural surt cada dos mesos i es pot adquirir mitjançant subscripció: 6 exemplars a l'any per 13,50 euros.

Rosa-Maria COLOM

*“Escriure és crear móns
per mitjà de les paraules”*

ROSA-MARIA COLOM I BERNAT va néixer el 1937 a Sóller, entre mar i muntanyes, on gaudia de gran llibertat a l'ombra d'una àvia apassionada per la paraula escrita. La seva llengua de llavors era una barreja de català i francès que li obrí singulars perspectives. Aquell paradís no perdut és el que la duu a fabular, bàsicament, per als qui creuen en les coses impossibles. Manté a flor de pell totes les edats que ha viscut, - que ja fan caramull- i la passió per escriure que va descobrir, ja tard, quan acabà Magisteri. Li preocupa el temps que fuig i no poder acabar tots els seus múltiples projectes. D'entre els llibres que ha escrit, (preferentment per al públic infantil i juvenil), volem destacar *Mans de lluna*, *El mandarí i jo*, *Ales de papallona*, *Ulls de fum*, *L'escola secreta de madame Dudú*, *La perversa Caputxeta* i *La mort de l'escriptor*, obra amb la què acaba de guanyar el darrer «Premi Mallorca» de novel·la per a adults

- *Per començar, Rosa-Maria, ens podries explicar la raó principal per la qual escrius?*

- Ni jo mateixa ho sé i hauria de cercar, dins meu, un caramull de respostes perquè aquesta és la pregunta, la que ens fan sovint. Escriure és crear móns per mitjà de les paraules. Damunt d'un foli en blanc o a la pantalla de l'ordinador primer no hi ha res i després hi ha una història. Un gran misteri. Escriure és entrar en un bosc amb totes les possibilitats per descobrir i formar part del bosc i de la vida del bosc. I això crea addicció. Un cop experimentat, encara que sigui fugaçment, el plaer de crear ja no el pots deixar mai. El fet d'escriure té sentit per ell mateix, diu Jaume Cabrer. Escrius i ja està.

- *Com descobreres aquesta vocació teva?*

- No la vaig descobrir. La vocació em va descobrir a mi. I aquest descobriment fou tardà, com ja saps. “Tu tens fusta d'escriptora. Per què no escrius?” em va dir una professora de Magisteri. Una companya que ho va sentir em posà a les mans les bases d'un certamen literari, el «Cifre de Colònia». Supòs que la vocació era dintre, que m'acompanyava sense jo saber-ho i només va caldre despertar-la.

- *Després d'aquelles primeres obres: Mans de lluna, El mandarí i jo..., fins al premi «Mallorca» de narrativa obtingut fa molt poc, què ha canviat en la teva manera d'escriure?*

- Bàsicament el rigor, l'autoexigència. Ara no seria capaç d'escriure una obra en tres mesos com vaig fer amb *El mandarí...*, quina bogeria! Jo he evolucionat i la meua manera d'escriure també. Si aquesta evolució ha estat positiva no sóc la més adient per dir-ho.

- *Podries comentar alguna cosa d'aquesta darrera obra teva abans de ser publicada?*

- Que l'enyor. Lliurar-la a l'editor és com acomiadar al fill que se'n va de casa i que si torna, tornarà canviat. *La mort de l'escriptor* és un llibre mal de definir, perquè va d'un vent a l'altre sense transicions i els mateixos relats no s'assemblen entre sí. En cada un el tractament canvia i pot anar des de la intimitat a la inquietud. I encara que la mort és com una música de fons que ens fa de lligam, en cap d'ells no surten poetes portant el seu propi cap tallat agafat pels cabells. Vull dir que no són terrorífics. He jugat amb el factor sorpresa del doble final o, més ben dit, amb l'absència de final, un recurs que

m'encanta també com a lectora. No és un llibre avorrit, paraula d'auto-ra. Retorn a *Ítaques*, per exemple, té tres despertars diferents i, per tant, tres interpretacions d'un mateix somni.

-Assolits un caramull de reptes literaris, en queden d'altres, encara, per assolir?

-Dos, sobretot: un que no assoliré mai probablement: la poesia, que considero la més difícil i sublim de les expressions literàries, encara que no li hem d'atribuir l'exclusiva de la capacitat musical. L'altre és la novel·la. Una llarga novel·la coral que abasta tres generacions i que ja tinc bastant avançada, però encara hi ha moltes decisions a prendre, molta feina a fer. Aquest seria el meu repte més immediat: acabar-la.

-Et consideres una escriptora d'èxit?

-Mai no m'he plantejat l'èxit com a meta i l'interès que hagi pogut despertar sempre m'has sorprès.

També m'ha sorprès el premi «Mallorca». Ara mateix em sent com si hagués de disculpar-me per haver-lo guanyat. Tenint en compte que vaig començar fa dos dies, és evident que sí, que he tingut èxit. No només perquè els meus llibres agraden als joves lectors als que van destinats sinó també als editors i als crítics. He de destacar el tractament que, des del primer dia, he rebut per part de la premsa. Tinc molt que agrair als periodistes.

-Quin és el secret per abastar tantes fites literàries?

-No hi ha cap fórmula secreta ni cap talismà. El secret no és cap secret: o arribes als lectors o no hi arribes. Hi ha llibres que enamoren, altres que cauen de les mans. Si tens la sort que els teus són dels primers, el mèrit és gratuït; si són dels darrers, val més assumir-ho i renunciar.

-Quina és la tècnica narrativa que més dificultats et causa o que penses que necessita més treball per part d'un escriptor: la creació de personatges versemblants, l'es-

Obres de Rosa-Maria Colom

Mans de lluna. Eivissa: Can Sifre [infantil]
El mandari i jo. Barcelona: La Galera, 1992 [juvenil]
La màgia de Mercúria. Barcelona: La Galera, 1995 [juvenil]
Ales de papallona. València: Ajt. de Meliana, 1995 [infantil]
La Salrana. Barna.: Columna, 1996
Ulls de fum. Barcelona: La Galera, 1996 [juvenil]
La dama blanca. Barcelona: La Magrana, 1997 [infantil]
La rondalla del tramvia. Palma: Moll, 1997
El bosc de l'avi. Barcelona: La Magrana, 1999 [infantil]
L'acordionista al fons del llac. Palma: Caixa de Balears, 2003

Premis

Guillem Cifre de Colonya, 1991
 Empar de Lanuza de narrativa infantil, 1994
 Ciutat d'Eivissa de narrativa infantil i juvenil, 1994
 25 d'abril de narrativa de la vila de Benissa, 1995
 Lola Anglada de narrativa de Terrassa, 1996
 Premi Mallorca de novel·la per a adults, 2009

itectura... o el diàleg, tal volta?

-Sens dubte, l'estructura. Puc esperar que el final sorgeixi espontàniament de dins la nebulosa de la imaginació, vigilar la versemblança de l'argument, la perfecció de l'idioma, puc jugar amb els diàlegs, definir uns personatges amb ànima i sentiments, misteriosos, elegants o torturats i fer funcionar una interrelació. Però l'estructura és una qüestió de cuina. Quan has acumulat tant de material, la dificultat està en posar-ho tot en ordre, a pesar de veure-hi diferents maneres de fer-ho, sobretot si jugues amb el temps, si el relat no és lineal. Aquesta és per a mi la gran dificultat, segurament perquè a l'hora de crear se'm dispara massa la imaginació i, forçosament, després sobren idees.

-Què destacades de positiu dels premis literaris?

-Tot és positiu, si tens la sort de guanyar-ne qualcun. T'estalvies els

llargs mesos a l'espera de la decisió de l'editor de torn. La resposta convencional: "Em sap greu però no encaixa..." o la no resposta. El llibre premiat és com un foc d'artifici que enlluerna però no dura. Rutlla sol acompanyat de forta repercussió mediàtica que desperta l'interès i la difusió està assegurada. La gent potser no el llegeix però el compra per regalar. Ara bé, si, -un cop passat aquest camí de roses-, resulta que el llibre és il·legible, el premi ha estat un engany per a tothom i el primer perjudicat n'és l'autor. És com un amor no correspost.

**"M'agraden els
móns onírics"**

-I de negatiu?

-No se m'acudeix res. Guanyar un premi no té res de negatiu. Si de cas, l'única cosa negativa és no guanyar-lo, sobretot pel qui ha somniat que el guanyaria i ha mogut fitxa per cercar influències, cosa que mai no s'ha de fer. Un premi de més o de menys no és, en cap ocasió, tan important com la dignitat de no haver pidolat.

-Per escriure llibres en català, creus que és imprescindible guanyar premis?

-La pregunta em sorprèn. Per què en català ha de ser més difícil que en castellà? La resposta és no. En qualsevol llengua no és imprescindible guanyar premis per publicar. Seria molt injust. Basta consultar les estadístiques: els premis són faves contades i els llibres publicats s'acumulen a les llibreries.

-Vius en solitud la teva faceta d'escriptora o necessites compartir amb algú allò que vas escrivint abans de publicar-ho?

-Sí que ho necessito, però en tinc prou amb la meua família. Durant molts anys ho vaig compartir amb el meu home. Després amb la meua filla gran, que és filòloga. Ara s'hi

ROSA-MARIA COLOM

ha afegit n'Alicia, la meva néta de quinze anys. Ella és una lectora apassionada i jo valor moltíssim la seva opinió.

-Què fas si algun cop et sents bloquejada?

-No em sol passar. El problema, si de cas, és a l'inrevés. No tinc prou temps per materialitzar tots els meus projectes. Tanmateix, si m'hi trobés, bloquejada, em posaria a repassar el que ja tinc escrit. Si a vegades el text no avança no és per bloqueig sinó perquè no li dedico prou hores.

-Sempre penses en el lector quan escrius?

-És inevitable. "L'estimo ja des d'ara aquest lector desconegut i amic", diu Miquel Martí Pol.

Tanmateix, en el moment de crear el meu únic lector, i també el meu únic crític, som jo. El text m'ha d'agradar perquè el doni per vàlid. Seria un gran condicionament, un esclavatge pensar en un lector con-

cret. I amb quin?

Umberto Eco parla del "Lector Model", així, en majúscules, però aquest lector no existeix. Només si es tracta de literatura per als més joves cal pensar-hi en el sentit de fer les frases més curtes i el text més entenedor.

En tots els altres casos no correspon a l'escriptor triar els lectors sinó al lector triar l'escriptor.

-Com afecta la crítica literària en la teva manera d'escriure?

-Positivament perquè, fins ara, les crítiques que he rebut han estat favorables. Veurem que passarà amb aquest nou llibre que en anar avalat per un premi la gent se'l mirarà amb lupa.

I si són negatives, miraré de treure'n el màxim profit.

-Què podem conèixer de tu a través de les teves històries?

-Res i tot. Res en concret i tot en essència. Que sóc una persona entusiasta. Que he llegit molt. Que estimo els autors, sobretot els poetes, que m'agrada anomenar com de passada i ficar-los entremig dels meus textos. Que tinc inventiva i sentit de l'humor. Que sóc exigent amb la feina que faig. Que m'agraden els móns onírics. Que em sé riure de mi mateixa, desmitificar... Que odio la violència i estimo els arbres, els boscos, els torrents i els safareigs. I, sobretot, que estimo Sòller, la meua terra, Lerçol a la ficció.

-Quina és la teua ambició, com a escriptora?

-Més que ambició és un somni. M'agradaria que els meus llibres fossin traduïts a moltes llengües. I també que em sobrevisquessin. Que

algú, a través del temps, s'enamorés d'ells com jo m'he enamorat tantes vegades, del text d'un altre.

-Quin consell donaries a un escriptor jove amb ganes de publicar?

-Que no es desanimi, que no s'obsessioni. Si és jove vol dir que té molt de temps per endavant; ja ho aconseguirà. Que, mentrestant, llegeixi i se li dispararà el flaix. Que llegeixi constantment. Llegir és una font inesgotable d'idees i això no vol dir plagiari, de cap manera.

-Quins títols destacaries de la teua obra?

-Del que fins ara tinc publicat, destacaria *L'escola secreta de madame Dudú* del qual acaba de sortir la traducció al castellà. Tanmateix, ara és obligat decantar-me per *La mort de l'escriptor*, un text molt elaborat i del qual em sent molt satisfeta.

-I quin d'ells t'agradaria que fos realitat?

-Cap, ja que tots resultarien caòtics si es trasllessin a la vida real. No s'ha de confondre la meua vida amb la vida dels meus personatges. Ningú pensa que un pintor es traslladarà a viure dins d'un quadre, malgrat que es tracti d'un paisatge bucòlic. I tanmateix en un conte meu, *Retorn al llac*, és el que passa: la protagonista es queda per a sempre dins d'un quadre que representa el seu paradís perdut.

-Quin és el verí que mai no hem de tastar?

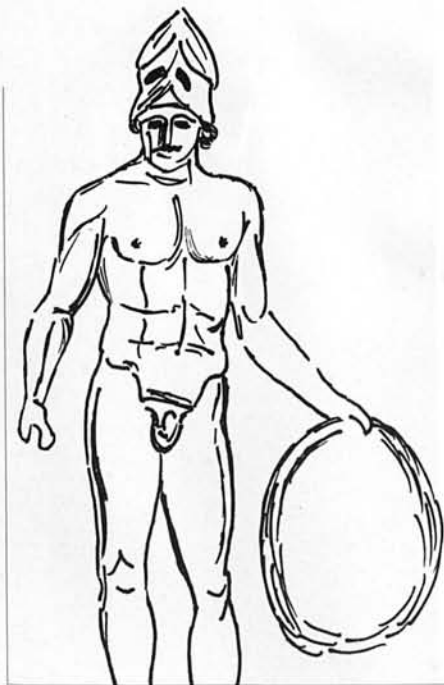
-El de l'enveja. Si l'enveja és sempre desaconsellable, aquest supòsit es multiplica en cas d'un escriptor que no ha de tenir com a meta escalar punts en el cànon. Mira, la humilitat funciona molt bé. Una humilitat raonable, no cal arrossegar-se pel terra. L'escriptor que es pensa ser Déu, i considera als altres simples mortals, està perdut d'antuvi. Prest o tard pegarà un esclat. Mentre que, si et mantens al darrer tram de l'escala, i caus, el batut no serà tan fort. No sé si he contestat la teua pregunta.

Josep Pizà i Vidal

Himnes homèrics *

VIII A Ares

Ares superbi, pesant sobre el carro de guerra, que portes un casc d'or!
Cor violent, portador de l'escut, salvador de ciutats, d'armadura de bronze!
Braç fort, incansable, poderós amb la llança, murada de l'Olimp,
pare de la Victòria favorable en la lluita, auxiliar de Temis!
Tirà contra els rebels, guia dels homes més justs,
rei portador de ceptre del valor! Tu que gires en el teu cercle de claror de foc ¹
enmig del curs dels set astres de l'èter, on els teus poltres
flamejants et mantenen sempre per sobre de la tercera òrbita;
escolta'm, protector dels mortals que concedeixes la joventesa ardida,
i vessa la teva llum suau, des de dalt, sobre la meua vida
i sobre la meua força guerrera, a fi que pugui rebutjar
l'amarga maldat de la meua persona,
reprimir l'enganyós impuls de l'ànima en l'esperit
i contenir la fúria agullonant de l'ànim, que m'incita
a emprendre la lluita que glaça d'espant. En canvi tu, benaurat,
dóna'm ànim i fes que romangui en els principis benèfics de la pau,
defugint l'ardor del combat contra enemics i les calamitats de la violència.

Esbós d'una escultura d'Ares
(Mart) de Villa Adriana, Tivoli

XXXII A Selene

Celebreu la Lluna formosa d'ales esteses, ³ Muses
de veu dolça, filles de Zeus Crònida, coneixedores del cant!
El resplendor d'ella envolta la terra i es fa veure en el cel
des del seu cap immortal. Una gran bellesa es va aixecant
mentre brilla la claror; l'aire sense llum refulgeix
des del seu cercle daurat i els raigs hi llambregen,
quan la divina Selene es renta el bell cos en l'Oceàn.
Després de posar-se les túniques que brillen d'enfora
i de junyir els resplendents poltres de cap ufanós,
de pressa empeny cap endavant els corsers de bella crinera,
a mitjan mes, al capvespre, quan la gran òrbita està completa
i aleshores els raigs més lluents d'ella, plena, brillen
des del cel; això esdevé senyal i indicatiu ⁴ per als mortals.
A ella en altre temps el Crònida es va unir en amor i en llit;
quedà encinta i va infantar una noia, Pandia,
que té una bellesa distingida entre els immortals.

Salut, sobirana deessa de braços blancs, divina Selene
benèvola, de belles trenes! Començant per tu cantaré les glòries
dels homes semidéus, els fets dels quals celebren els aedes
servidors de les Muses, amb una veu plena d'encís.

X *A Afrodita*

Cantaré Citerea nascuda a Xipre, que als mortals
concedeix dons com la mel. Sobre el seu rostre que mou a desig
sempre hi ha un somriure, i un encís en flor el recorre.

Salut, deessa que regnes sobre la ben edificada Salamina ²
i sobre tota Xipre! Concedeix-me un cant ple d'encís,
que ara jo faré memòria de tu i d'un altre càntic.

xxxiii *Als Diòscurs*

Celebreu, Muses d'ulls vius, els Fills de Zeus,
els Tindàrides, infants esplèndids de Leda de fins turmells:
Càstor domador de cavalls i Pòl·lux sens defecte,
que ella, al peu del cim del Tàiget, una gran muntanya,
després d'unir-se en amor al Crònida, el de núvol fosc,
va parir com a fills salvadors dels humans sobre la terra
i de les naus d'avanç ràpid, quan es llancen amb força les tempestes
hivernals per la mar inhòspita. Els homes, des de les naus,
invoquen suplicant els Fills del gran Zeus,
amb promesa de blancs anyells, mentre pugen a l'esperó
de la proa; el vent fort i l'onatge del mar
deixen el vaixell enfonsat dins l'aigua, però ells apareixen
de sobte, llançant-se amb ales sonores a través de l'èter,
i al punt fan cessar les tempestes de vents terribles
i calmen les ones en les extensions del mar blanc d'escuma
-bells senyals, ⁵ allunyament de treballs. Ells, en veure-ho,
estan alegres i abandonen l'esforç penós.

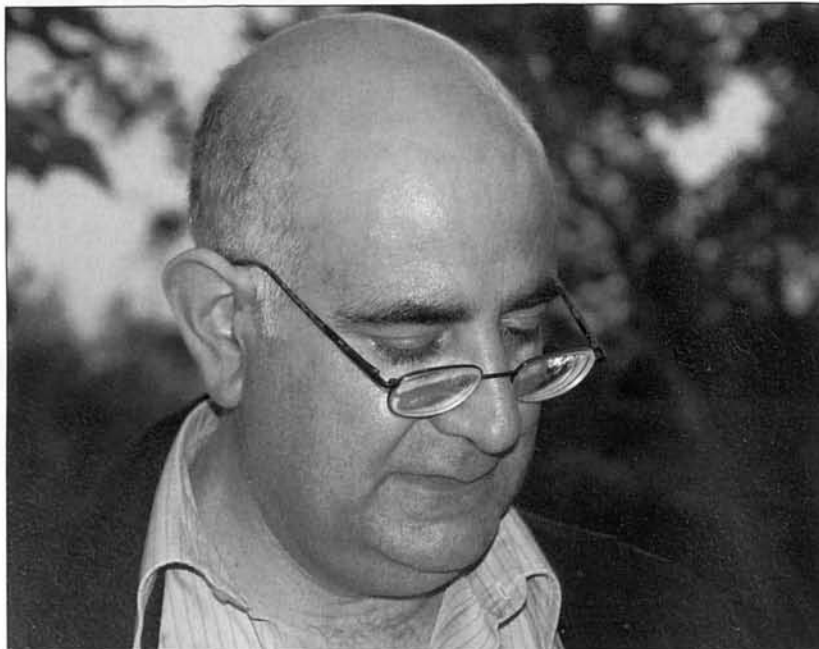
Salut, Tindàrides, genets de cavalls ràpids!
I ara jo faré memòria de vosaltres i d'un altre cant.

* Traducció de **Maria Rosa Llabrés Ripoll**
Publicat per Edicions del Salobre (Pollença 2009)

Notes:

¹ Després d'una llarga sèrie d'epítets d'arrel tradicional, el poeta passa a la descripció d'Ares com a astre. Ares, el planeta Mart, és el tercer dels set planetes coneguts pels antics, comptant de fora cap endins; els altres són, per aquest ordre, Júpiter i Saturn, a l'exterior, i Mercuri, Venus, Sol i Lluna, cap a l'interior i segons la proximitat a la Terra. ² Aquí, ciutat de Xipre, no l'illa propera a Atenes. ³ Selene es representava alada. ⁴ Del punt mig del mes. Els mesos dels grecs eren lunars. ⁵ Del que coneixem com a "foc de Sant Elm"

EDICIONS DEL SALOBRE és una editorial mallorquina que fou fundada l'any 2004 i que començà la seva labor publicant l'*Obra poètica completa (1953-1993)* de Miquel Àngel Riera, en una acurada edició crítica elaborada per Pere Rosselló Bover. Aquest va ser el primer volum de la col·lecció titulada «Les Parques», dedicada a obres poètiques completes i a antologies de destacats escriptors, tant catalans com de contrades de més enllà de les nostres fronteres lingüístiques, perquè una de les ofertes editorials ha estat incorporar traduccions d'altres llengües, i, així mateix, ho fa dins les altres col·leccions que han enriquit el seu catàleg: «Els Argonautes», per a textos de narrativa, i «Axiomes», per a textos d'assaig. També posseeix altres col·leccions, com és ara «La rosa encofrada», dedicada als textos poètics d'escriptors contemporanis, i «Tusitala», per a textos de narrativa infantil i juvenil. El seu fons editorial ja compta amb plomes com les de Salvatore Quasimodo, José Cardoso Pires i Carson McCullers

Lluís Servera Sitjar, fotografia: Benet Bohigas (Palma 2009)

Pens en Tolstoi a la sortida de Lima

A la sortida de Lima
on la ciutat exhala,
crema, tremola, oblida,
qualcú arregla cotxes
acorralat de morques
o d'humitat desesperada.

S'Esclop

Pàg. 28, II època, núm. 1

Gener-febrer 2002

La mestra esperava el darrer dia per plorar

Els veu de nou el foc
com una estranya entrada
de colors.
Els solitaris crits de tristor
de la sortida de ca seva
actuen ara com un seguit
de primes veus insegures
atiades dins una orquestra
de petits plans.
Entorn de la tauleta,
sense diferències,
s'escampen els adéus.

Sense espai per al silenci
s'engrandeix la separació que ens construeix,
la mateixa que prepara el seu recorregut constant,
la seguida que ens avisa
que transitam les seves aigües
quan ja som torrent, o riu o mar
o safareig dormit.
O consciència que admira
la miconia d'aigua
que regalima de les manetes dels infants,
després de jugar o sentir-se estimats,
com si fos l'única aigua de la qual venim.

Geneguen el perfum de la tristesa
les mans que amolten les manetes,
així com va allunyant-se.
S'escolta la seva flaire l'endemà.
Entretant, la mestra calma i consola.
Ferma sabatetes i rega els geranis.
Ella espera el darrer dia per plorar.

LLUÍS SERVERA

El desgel de la memòria
Capallard, 2001.

Lluís Servera Sitjar va néixer al Pla de Mallorca (Montuïri,
1966). De formació, autodidacte; té editats Poemes al silenci
dels pins, 1995, i Els dies de la tendresa, 1997.

Akira Kurosawa es preocupava del muntatge de la seva vida

Els melicotoners s'avesaven a la primavera
com un samurai al mite ensenyorit
dels seus gestos dins l'òrbita sagrada
d'una càmera.

Akira Kurosawa no prescindia
del muntatge de la seva vida.

Amb qui veurà la darrera seqüència
de la joventut i qui m'albirarà
fins a una maduresa que rescabali
les vacil·lacions dels meus dies?

Fou molt abans que Dersu Uzala
enganxàs la vehemència ancestral
del bosc al cuiró serà dels seus sentiments.

Fou quan cercava algú amb qui compartir
la pel·lícula dels seus trenta-cinc anys.

Enllà de les màquines
desmantellades
com la ferralla més austera,
un altre home,
potser Liborio o Wenceslao,
també desmantellat com la ferralla,
malvèn tristes polseres
a una estació furtiva.

Cap dels dos pot
habitar cap estona suau
per cavil·lar per què Anna Karenina
s'estremí quan el comte Vronski
va caure del cavall a les carreres.
Però sense cavil·lar tot d'una entendrien
per què Tolstoi es va convèncer,
punyint tot el seu ésser,
que fer donació d'unes terres
als camperols era bo.

Lluís Servera Sitjar

Col·laboració de Lluís Servera Sitjar en el núm. 1 de la II època de *S'Esclop*

(Inèdit, 2009)

Tomeu Estelrich: “La paraula és la casa de l’home” (Blai Bonet). Tècnica mixta sobre llenç (1994)

“Em fascina veure els paisatges murals que són les parets velles, talment quadres antics. Les ciutats amb història: un tema clau en la meua obra. Quanta riquesa cromàtica pot arribar a haver-hi damunt d’una paret brodada pel temps, esgrafiada, polida pel vent i la pluja. La pàtina que li dóna el sol, les taques, les humitats, el que es desferra per cansament, per història, els crulls, les arrugues, són fragments que capten un instant en el temps...”

Tomeu Estelrich

Nascut el 1968 a s’Alqueria Blanca, Mallorca, **Tomeu Estelrich Rigo** és tècnic d’Empreses i Activitats Turístiques per la UIB i complementà els seus estudis a Middlesex, Londres. Aprèn gravat amb Mercedes Laguens i amplia coneixements a la Fundació Joan Miró de Palma amb el mestre Joan Barbarà. Treballa l’escultura i relleu amb Estela Videla al Cercle de Belles Arts, Casal Balaguer de Palma, i la *performance* amb Pedda Borowski. Té obra al centre Abraxas de Barcelona, a la pinacoteca de Laura Gómez i a “La Caixa” de Barcelona, als Ajuntaments de Santanyí i Alaró, al fons d’art de la caixa “Sa Nostra”, a “S’Agrícola” de Manacor, a l’Obra Cultural Balear, així com en importants col·leccions particulars de Balears i Alemanya.

Aniversari
II època
2002-2010

S'Esclop
Quadern cultural 49

Gener - Febrer 2010
II època, any IX

ISBN 84-16977300

Miquel J. Servera: *Sèrie Impremta 9* (fragment, tècnica mixta, 2007)